

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Problematiken kring svenskt nötkött

En kartläggning av nötköttets livsmedelskedja ur ett hållbarhetsperspektiv

Stina Lundberg & Linnéa Persson

Rapportnummer: VT13-05
Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program/kurs: Restaurangmanagerprogrammet/IKG243
Nivå: Grundnivå
Termin/år: Vt/2013
Handledare: Anna Post
Examinator: Kerstin Bergström

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR KOST- OCH IDROTTSVETENSKAP

Rapportnummer:	VT13-05
Titel:	Problematiken – En kartläggning av nötköttets livsmedelskedja ur ett hållbarhetsperspektiv
Författare:	Stina Lundberg och Linnéa Persson
Uppsats/Examensarbete:	15hp
Program/kurs:	Restaurangmanagerprogrammet/IKG243
Nivå:	Grundnivå
Handledare:	Anna Post
Examinator:	Kerstin Bergström
Antal sidor:	47 (inkl. bilaga)
Termin/år:	Vt/2013
Nyckelord:	Nötkött, import, distributionskedjan, hållbarhet, systemteori

Sammanfattning

Mer än hälften av det nötkött vi konsumerar är importerat, samtidigt som den inhemska produktionen minskar. Frågan handlar inte om hur vi ska öka den svenska nötköttsproduktionen, istället bör vi ifrågasätta om det är rimligt att vi konsumerar den mängd nötkött som vi gör. Syftet med studien är att med utgångspunkt i den svenska livsmedelskedjan kartlägga problematiken med svenskt nötkött ur ett hållbarhetsperspektiv. Metoden som användes var kvalitativa intervjuer som senare analyserades med en kvalitativ innehållsanalys. För att kartlägga distributionskedjan har vi utgått från systemteorin som beskriver relationen mellan aktörer inom distributionssystem av svenskt nötkött. Det vi har kommit fram till är att det finns en viss problematik med svenskt nötkött som istället verkar fördelaktigt för det importerade nötköttet. Vi har kommit fram till att problematiken grundar sig i pris, tillgång, kvalitet och hållbarhet. I resultatet framkommer det en önskan om att i framtiden kunna gå tillbaka till en konsumtion av mer närproducerade varor. Detta tror respondenterna skulle gynna en hållbar utveckling. Alla respondenter är eniga om att en hållbar utveckling går att likställa med en minskad konsumtion av nötkött. Vidare visar det sig i resultatet att kommunikationen mellan aktörerna ibland är bristfällig, då kedjan är lång och komplex. I slutändan är det trots allt viktigt att förstå att de olika aktörerna i distributionskedjan fokuserar på olika hållbarhetsperspektiv utifrån var i kedjan de är aktiva.

Förord

Först och främst skulle vi vilja ge ett stort tack till vår handledare Anna Post som har kommit med konstruktiv kritik, stöttande ord och fantastisk handledning under dessa 10 veckor. Utan henne hade vi många gånger känt oss mer förvirrade än vad vi nu har gjort. Vi skulle även vilja tacka alla de personer som hjälpt till att stötta oss under arbetets gång och korrekturläsa det färdiga arbetet. Tack till Carin Klason, Catarina Lundberg, Pär Lundberg, Malin Lundberg, Robin Marve, Robert Löfgren, Elisabeth Persson, Leif Persson, Sandra Persson, Lovisa Wachtmeister och Helena Svemark.

Utöver detta skulle vi vilja tacka alla de respondenter som deltagit i vår undersökning. Utan dem och deras fantastiska engagemang i frågan hade vi aldrig fått ett färdigt resultat.

Arbetsuppgift	Procent utfört av Linnéa/Stina
Planering av studien	50/50
Litteratursökning	50/50
Datainsamling	50/50
Analys	50/50
Skrivande	50/50
Layout	50/50

Vi har under dessa veckor försökt att dela upp arbetet så jämnt som möjligt. Överlag tycker vi bägge två att arbetsbördan har varit rättvis. Under skrivandet av rapporten har vi dock delat upp arbetet så att Stina hade lite mer ansvar över bakgrunden (60/40) och Linnéa hade lite mer ansvar för metoden (60/40). Bägge två var hela tiden delaktiga i diskussioner och har bidragit lika mycket.

Slutligen skulle vi vilja säga att vi är stolta över det arbete vi gjort och att det fungerat mycket bra att arbeta ihop, vilket gläder oss båda. När vi började vår planering av studien så hade vi svårt att avgränsa oss, då området var stort, detta känner vi nu i slutskedet att vi lyckats bra med. Även om inget banbrytande kommit fram i vårt examensarbete så tror vi att det finns stor potential för fortsatt forskning på ett idag mycket aktuellt ämne.

Vi hoppas ni får en spännande läsning!

Stina   Lundberg   och   Linnéa   Persson

Innehållsförteckning

Introduktion	5
Syfte	5
Frågeställningar	5
Bakgrund	6
Hållbar utveckling	6
Sveriges nötköttkonsumtion	11
Import	12
Lagkrav i Sverige	14
KRAV	14
Matsystem	15
Begrepp	16
Metod	17
Design	17
Urval	18
Datainsamling/dataproduktion	18
Databearbetning och analys	19
Systemteori	20
Forskningsetiska aspekter	21
Metoddiskussion	21
Giltighet, överförbarhet, trovärdighet och noggrannhet	22
Källkritik	23
Resultat	24
Uppfödare	25
Slakteri	28
Grossist	29
Dagligvaruhandel	31
Forskare	32
Diskussion	34
Problematik med svenskt nötkött	34
Import	37
Matsystemet	38
Den optimala lösningen	40
Slutsats	42
Referenser	44
Bilaga – Intervjuunderlag	49

Introduktion

Både rapporter från Jordbruksverket och FAO bevisar att köttproduktionen är en bidragande faktor till de ökade växthusgaserna. FAO (2006) skriver att köttproduktionen står för hela 18 procent av världens totala växthusgaser. Samtidigt visar rapporter från Jordbruksverket (2013) att vi i Sverige äter mer nötkött än vad vi någonsin tidigare gjort. År 2011 åt vi 26,3 kilo nötkött per person och år, av denna mängd består mer än hälften av importerat nötkött. Prognosen visar dessutom att denna siffra kommer att öka (Jordbruksverket, 2013). Ekvationen går inte ihop.

Enligt Lantbrukarnas Riksförbund (2013) är det mycket som talar för att man väljer svenskt nötkött ur miljösynpunkt. Deras starkaste argument är att det gynnar de svenska bönderna samt att det håller det svenska landskapet öppet. Betande djur gynnar den biologiska mångfalden (Livsmedelsverket, 2012). Det som talar för det inhemska nötköttet är tillgången på betesmark som är ett stort problem ibland annat Sydamerika där det sker en massiv skövling av regnskog som bidrar till att stora halter koldioxid släpps ut (Miljöportalen, 2007).

Att konsumenternas åsikter kring nötköttets ursprung är många och vitt skilda är vi införstådda med. Den fråga vi ställer oss är dock hur systemet bakom distributionen fungerar. Hur tänker de olika aktörerna kring nötkött och en hållbar köttproduktion? Skiljer sig deras åsikter åt beroende på var i kedjan aktörerna är verksamma? Inom livsmedelskedjan finns det många aktörer som kan påverka vilket kött konsumenten väljer. Vi har valt att basera denna uppsats utifrån fem intervjuer med olika aktörer inom livsmedelskedjan.

Med denna studie önskade vi att få fram en bättre förståelse för distributionskedjan och kunna få en bild av vad de anser är en önskvärd framtid för att uppnå en hållbar utveckling.

Syfte

Att med utgångspunkt i den svenska livsmedelskedjan kartlägga problematiken kring svenskt nötkött ur ett hållbarhetsperspektiv.

Frågeställningar

Hur ser distributionskedjan ut idag?

Vilken problematik finns det kring svenskt nötkött idag?

Varför har den svenska nötköttproduktionen minskat samtidigt som konsumtionen av nötkött har ökat?

Bakgrund

I detta avsnitt kommer bakgrunden att beskrivas. Bakgrunden inleds med en beskrivning av vad en hållbar utveckling är. Efter att vi definierat vad en hållbar utveckling är beskriver vi de tre olika aspekterna i varsitt avsnitt, de ekologiska, ekonomiska och sociala aspekterna. Sedan beskriver vi den svenska nötköttskonsumtionen som följs av ett avsnitt som handlar om importen. För att ge en bättre förståelse om importen och den svenska nötköttskonsumtionen valde vi att i ett avsnitt kortfattat beskriva vilka lagar som råder i Sverige för bland annat slakt och ursprungsmärkning. Vi har även med ett avsnitt om KRAV-märkningen. Avslutningsvis tar vi upp en beskrivning av matsystemet och en del begrepp för förståelse i den fortsatta texten.

Hållbar utveckling

Den politiska debatten om en hållbar utveckling tog sin början 1972 i Stockholm då Stockholmskonferensen om den mänskliga miljön inleddes. Detta var även det första stora globala miljömötet som FN anordnade, vilket gjorde att frågan om en hållbar utveckling kunde börja diskuteras på riktigt (Regeringen, 2012). Dock var det inte förrän 1987 som hållbarutveckling för första gången definierades, vilket sedan blev starten för de tre hållbarhetsaspekter som arbetats fram under åren, ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter (Brundtland, 1988). Begreppet hållbar utveckling definierades i Brundtlandsrapporten så här;

”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers behov att tillfredsställa sina behov” (Brundtland, 1988).

Dessa ord blev sedan ramverket för FNs miljökonferens i Rio de Janeiro, mer känt som Riokonferensen 1992 (Nationalencyklopedin, 2013). Under denna konferens utformades ett handlingsprogram, Agenda 21, som slog fast att hållbarutveckling bör vara målet för samhällsutvecklingen både lokalt men även globalt (Jordbruksverket, 2013). Agenda 21 kan kortfattat förklaras som ett handlingsprogram för det tjugoförsta århundrandet. Enligt Agenda 21 ska all typ av utveckling vara hållbar vilket även innebär att när beslut fattas ska de ekonomiska, sociala och ekologiska aspekterna vägas in (Regeringen, 2012). I varje svensk kommun finns idag ett Agenda 21-kontor så att man kan arbeta med miljöfrågor på lokal nivå (Göteborg, 2013). Fram till idag har det pågått ett ständigt arbete med att nå en hållbar utveckling med ett flertal stora miljökonferenser runt om i världen. Senaste var i Rio de Janeiro 2012 där målet var att utreda vilka resultat som visats samt vilka brister som finns och därmed skapa ett förnybart politiskt engagemang. Temat på konferensen var grön ekonomi (Regeringen, 2012).

För att kunna arbeta mot en hållbar utveckling krävs det att vi förhindrar klimatförändringen (Regeringen, 2013). För att förhindra klimatförändringarna slöts Kyotoprotokollet som bland annat ger i-länder ett åtagande om att sammanlagt minska sina utsläpp av växthusgaser med 5,2 procent (Naturvårdsverket, 2013). Själva Kyotoprotokollet slöts i samband som

klimatkonventionen antogs. Klimatkonventionen är inte bindande men uppmanar till att de 194 länder som undertecknat att de ska arbeta med att förutse, förhindra och minska orsakerna till klimatförändring. Däremot är Kyotoprotokollet bindande och är idag undertecknat av 192 länder, där ibland Sverige.

Hållbar utveckling – Ekologi

Nationalencyklopedin (2013) beskriver ekologi som ”*vetenskapen om de levande varelsernas relation till omvärlden*”. Utifrån denna definition och klimatförändringarna som ständigt påverkar vårt jordklot kan man förstå att begreppet ekologi blivit ett allt mer omdiskuterat ämne. Begreppet är dessutom en viktig aspekt för att nå en hållbar utveckling, vilket är något som stora organ som FN arbetar mot (Regeringen, 2012).

Ett begrepp som är direkt kopplat till klimatförändringarna är växthusgaser som påverkar den växthuseffekt som vi lever med idag (Naturvårdverket, 2012). 2006 kom FAO ut med en rapport som visar att köttproduktionen står för hela 18 procent av de totala växthusgasutsläppen i världen (FAO, 2006). Det ska dock uppmärksammas att denna siffra gäller all köttproduktion, vilket då inkluderar bland annat nöt, får och kyckling. Enligt Livsmedelsverket (2012) står nöt och får för en betydande del av utsläppen som köttproduktionen ger ifrån sig. Översätter man detta i siffror släpper ett kilo nötkött ifrån sig 15-40 kilo växthusgaser medan ett kilo kyckling endast släpper ifrån sig två kilo växthusgaser.

Växthusgaser är de gaser som lägger sig kring vårt jordklot för att hindra utströmningen av värme. Utan växthusgaser hade vår jord varit betydligt kallare vilket hade resulterat i att inget på vår jord hade kunnat växa. En för hög halt av växthusgaser ger motsatt effekt, då vår jord blir för varm vilket bidrar till växthuseffekten (Miljöportalen, 2007). Enligt Miljöportalen (2007) är den viktigaste växthusgasen koldioxid, som även är den största faktorn till de förhöjda halterna växthusgaser.

Köttproduktionen bidrar till förhöjda halter av metangas och koldioxid som speciellt kommer från avskogningen (Miljöportalen, 2007). En stor anledning till att just nötkött står för en sådan betydande del av utsläppen beror på att de är idisslande djur. Ett djur som idisslar har en mage och en matstrupe som är uppdelad i fyra olika magar, där maten förbränns i de olika magarna (Nationalencyklopedin 2013). Då korna förbränner sin mat bildas metangas som sedan släpps ut när kon fiser eller rapar (Miljöportalen, 2007). Hur mycket utsläpp som djuren släpper ifrån sig påverkas även av vilken betesmark de betar på (Livsmedelsverket, 2012).

Enligt M. Jansdotter (personlig kommunikation, 22 april 2013), VD för Gröna Gårdar, finns det idag för mycket kol i luften vilket vi måste binda tillbaka till jorden. Genom att använda sig av korrekt typ av betesmetod kan man binda tillbaka kolen till marken och återge ökenmark liv beskriver Jansdotter. Jansdotter förespråkar ett holistiskt bete som innebär att man låter djuren beta intensivt på ett mindre område under en kortare tid, sedan flyttar man djuren till ett nytt område vilket ger marken en chans att återhämta sig vilket binder tillbaka

kolen i marken. Förutom att betande djur kan binda tillbaka kol i marken så bidrar det även till en biologisk mångfald genom att de håller det svenska landskapet öppet (Livsmedelsverket, 2012). Detta är något som även Lantbrukarnas Riksförbund (2013) påpekar då de beskriver att betande djur håller det svenska kulturlandskapet öppet och genom att välja svenskt kött så väljer man det kött som påverkar miljön minst samt gynnar de svenska bönderna.

Enligt Lantbrukarnas Riksförbund (2013) har Sverige goda förutsättningar för en miljövänlig nötköttsuppfödning som ger näringsrikt kött. Vad som talar för en svensk nötköttsuppfödning är att vi har en stor areal som inte passar sig till odling av spannmål. Därför anser Lantbrukarnas Riksförbund (2013) att det är ansvarslöst att inte använda dessa marker till betesmarker. Detta är en stor skillnad mellan de svenska betesmarkerna jämfört med utländska betesmarker, speciellt Sydeuropa och Sydamerika. Då vi har så stor areal med näringsrikt gräs är det inte ett problem för svenska bönder att hitta goda betesmarker medan man i södra Europa och Sydamerika tvingas skövla skog. Denna massiva skövling av skog bidrar dessutom till ett ökat koldioxidutsläpp (Miljöportalen, 2007). En annan stor skillnad mellan svensk nötköttsuppfödning jämfört med utländsk är att de svenska bönderna besitter en stor kunskap som gör att de svenska djuren växer betydligt snabbare än utländska djur (Lantbrukarnas Riksförbund, 2013). Då djuren bidrar till den ökade halten av metangas är deras livslängd betydande, hävdar Lantbrukarnas Riksförbund (2013). Det ska dock påpekas att djur med en kortare livslängd har blivit uppfödda på spannmål, vilket inte är en naturlig föda för nötkreatur. Driver man ett ekologiskt bruk föds djuren upp på gräs och grödor, vilket förlänger djurens livslängd. Detta gör att djuren släpper ut mer metangas.

Hållbar utveckling - Socialt

Socialt hållbar utveckling handlar om ett samhälle som värdesätter de mänskliga rättigheterna (Länsstyrelsen, 2013). Ett av de främsta målen med den sociala hållbara utvecklingen är att bygga ett samhälle som värnar om individen och har ett långsiktigt tänkande.

”Alla har rätt till en livsmiljö fri från diskriminering där ekonomiska, politiska, sociala och kulturella rättigheter respekteras.” – Länsstyrelsen 2013

Den sociala hållbara utvecklingen innefattar även att ingen individ får komma till skada (Jordbruksverket, 2013). Detta gäller både individer vid produktion och den slutliga konsumenten. En etisk hållbar utveckling kräver även att produkten skall vara producerad under arbetsförhållanden som är uthärdliga (Konsumentverket, 2010).

Den 1 november 2010 kom en internationell standard som fokuserade på socialt hållbar utveckling. Denna standard heter ”ISO 26000 Social Responsibility” och översattes till svenska, ”SS-ISO 26000 Socialt ansvarstagande”, samma år (Konsumentverket, 2010). Denna standard skall verka inom mänskliga rättigheter, konsumentfrågor, arbetsförhållanden och miljö bland andra. CSR är ytterligare ett uttryck som fokuserar på socialt hållbar utveckling.

Förkortningen står för Corporate Social Responsibility och verkar för ett företagande som sker på ett ansvarsfullt sätt (Svenskt Näringsliv, 2013).

Enligt Bergström och Post (2007) så är det inte bara inom Sveriges gränser som det är viktigt att arbeta mot mer socialt hållbar utveckling. I samband med att importen ökar så blir Sverige samtidigt mer påverkade av vad som händer utanför landets gränser. Bergström och Post (2007) säger vidare att det inte är i Sverige som det är störst problem, utan utomlands som exempelvis utanför Sydostasien och fisket där.

Enligt Justitiedepartementet (2004) så är ett sätt att stärka den sociala hållbara utvecklingen genom att satsa på mer ekologiskt och närproducerat. De visar på att det sociala och ekologiska är nära knytet till varandra. Enligt Sveriges Lantbruksuniversitet (2012) så är det viktigt att lyssna på vad jordbrukarna vill och tycker för att kunna arbeta mot ett mer socialt hållbart samhälle.

Hållbar utveckling – ekonomi

Ekonomi innebär ett hushållande av resurser som är begränsade (Bergström & Post, 2007). Detta begrepp är en del av den hållbara utvecklingen och fokuserar inte enbart på pengar, utan även konsumtion.

En hållbar ekonomisk utveckling syftar på att kunna ha en god tillväxt och en konkurrenskraftighet mellan företag (Jordbruksverket, 2012). Enligt Jordbruksverket (2013) så finns det olika sätt på att värdera ekonomin, beroende på om fokus ligger på konsument eller producent. För konsumenten är individens egen ekonomi det viktigaste, vilket innebär att konsumenten väljer kött beroende på hur mycket produkten kostar kontra hur mycket pengar som finns att tillgå. Skall det ekonomiska perspektivet lyftas från individnivå och istället se det på en företags- och samhällsnivå så blir det större fokus på lönsamhet och konkurrens (Jordbruksverket, 2013).

Bergström och Post (2007) nämner även att när eller om den ekonomiska delen är för dominant så blir det en obalans i utvecklingen. Detta bidrar då till en händelsekedja som inte längre går att benämna som hållbar. En stor del av den ekonomiska utvecklingen handlar om förädling, nedskärningar och personalkostnader (Bergström & Post, 2007). För att kunna uppnå en ekonomisk hållbarhet så krävs det att de två andra faktorerna, ekologisk och social hållbarhet är medräknade (Regeringen, 2004).

Ett begrepp som dyker upp är Grön ekonomi. Detta innebär en ekonomi som stödjer den hållbara utvecklingen och gynnar vårt ekosystem. Den gröna ekonomin fokuserar även på de sociala aspekterna, såsom rättvisa och välmående (COWI, 2010). Regeringen (2012) hänvisar till denna gröna ekonomi och säger att den har en stor potential. Den gröna ekonomin anser Regeringen (2012) kunna ge konkurrensfördelar till Europa, om de skulle vara först med att ändra sin ekonomi till att bli mer ekologiskt effektiv.

Sveriges nötköttkonsumtion

Det kommer ständigt ut nya siffror för hur köttkonsumtionen antingen har ökat eller minskat. För att ge en så rättvis bild som möjligt har vi valt att enbart utgå från de siffror som är säkra. I och med det kommer vi att använda oss av siffror som baserar sig på år 2010, då det ännu inte finns några fastställda siffror för 2011/2012.

Kött är nyttigt och tillhör den svenska matkulturen, vilket är något som oftast glöms bort i debatten om en minskad nötköttkonsumtion. Trots att nötkött står för hela 18 procent av de totala utsläppen av växthusgaser, så är detta kött fortfarande nyttigt för oss (Jordbruksverket, 2013). Förutom att kött är en av våra bästa proteinkällor innehåller de även mycket järn, zink, selen och flera typer av B-vitaminer, främst B12 vitamin som vi ofta får brist på (Johansson, 2007). Enligt Johansson (2007) innehåller kött protein som har ett högt biologiskt värde, vilket innebär att kött innehåller de livsnödvändiga aminosyror. Kött främjar även kroppens upptag av järn och zink. Vidare beskriver Johanson (2007) att trots att kött är rikt på proteiner och olika vitaminer så innehåller speciellt nötkött mycket mättat fett. Idag får vi i oss allt för mycket mättat fett vilket kan resultera i en ökad mängd kolesterol som sedan ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar (Livsmedelsverket, 2012). Trots debatten som pågår får man inte glömma att kött i rätt mängd faktiskt är väldigt nyttigt för oss, men det ska vara i rätt mängd då den ökade köttkonsumtionen inte är hållbar (Jordbruksverket, 2013). Vad som anses vara rätt mängd kött beror på bland annat kön och fysisk aktivitet (Johansson, 2007). Enligt SNR (2005) bör protein intaget stå för 10-20 procent av det totala energi intaget, vilket innebär att kvinnor bör äta 55-110 gram proteinrika råvaror och män bör äta 72-144 gram proteinrika råvaror. Eftersom kött är en viktig proteinkälla är denna mängd den rekommenderade mängden. Johansson (2007) skriver att andra proteinrika livsmedel är fisk, ägg och baljväxter. Livsmedelsverket (2013) uppmanar till att man ska äta fisk två till tre gånger i veckan, alltså bör inte den rekommenderade mängden protein bestå av enbart kött.

Sedan 1990 till 2012 har den totala svenska köttkonsumtionen ökat med 40 procent (Jordbruksverket, 2013). Denna procent siffra talar tyvärr inte enbart om nötköttkonsumtionen, vilket även leder oss in på vilka olika sätt de finns att mäta denna konsumtion. För att ge en rättvis bild av hur nötköttkonsumtionen ökad redogör vi nedan för ett par vedertagna begrepp.

Antingen kan man mäta köttkonsumtionen i totalkonsumtion eller direktkonsumtion. Jordbruksverket (2013) beskriver att totalkonsumtion är hela slaktvikten, alltså ingår delar av djuret som vi inte äter vilket kan anses vara missvisande. Runt om i världen mäts köttkonsumtionen i totalkonsumtion, vilket gör det enklare att jämföra konsumtionen mellan olika länder. På grund av det har vi valt att utgå från totalkonsumtionen. Enligt Jordbruksverket (2013) är direktkonsumtion det kött som går från producent till konsument.

År 2010 uppgick den totala köttkonsumtionen till 85 kilo per person och år. Denna totala köttkonsumtion är här mätt i totalkonsumtion. Av dessa 85 kilo åt vi svenskar 25,7 kilo nötkött per person och år (Jordbruksverket, 2013). De preliminära siffrorna för 2011 visar att

vår nötköttskonsumtion ökar till 26,3 kilo per person och år medan prognosen för 2012 visar på en minskning till 25,4 kilo per person och år. Alltså åt vi 2011 mer nötkött än vad vi någonsin tidigare gjort. Samtidigt som vi äter mer nötkött än vad vi gjort tidigare går den svenska produktion av just nötkött ner vilket tyder på att vi importerar allt mer kött, skriver Jordbruksverket (2013). I en rapport skriven av Jordbruksverket (2013) påvisar de hur importen av nötkött har ökat, då den totala nötköttskonsumtionen 1995 bestod av 89 procent svenskt nötkött. Siffrorna för 2010 visar att 58 procent av den totala nötköttskonsumtionen består av svenskt nötkött, alltså en tydlig minskning. 2011 har andelen svenskt nötkött sjunkit till 56 procent och prognosen för 2012 visar på ytterligare en minskning till 53 procent. De finns många anledningar till att vi importerar allt mer nötkött, en anledning är att vi i Sverige producerar allt mindre nötkött vilket hänger ihop med den minskade mjölkkonsumtionen. I och med den minskade mjölkkonsumtionen och ett flertal andra faktorer, så som högre avkastning per ko och ökad andel importerade mejeriprodukter, har andelen mjölkkor minskat i Sverige vilket resulterar i färre kalvar och även ett mindre antal djur till köttproduktionen (Jordbruksverket, 2013).

Vad som påverkar vår konsumtion är vår uppfattning om kvalitet, alltså vad vi tycker om produkten. Enligt KSLA (2008) så definierar de kvalitet mycket förenklat som:

”Produktens förmåga att tillfredsställa en persons förväntningar.” – KSLA (2008)

Magnusson och Biel (2005) skiljer på sensorisk kvalitet och icke-sensorisk kvalitet. Den sensoriska kvalitén omfattar hur vi luktar, ser och känner på produkten. Däremot talar den icke-sensoriska kvalitén om hälso- och miljöaspekten. Enligt Magnusson och Biel (2005) uppfattar konsumenter ekologiska produkter som mer hälsosamma. Den icke-sensoriska kvalitén kan även beskrivas som miljö kvalitet. Här ligger fokus på hur stor miljöpåverkan produkten bidrar till (KSLA, 2008). Hänsyn tas här till hela livsmedelskedjan.

Import

Enligt Tullverket (2013) så betyder begreppet import att man tar en vara från ett land som inte ingår i den Europeiska Unionen och för in den inom EU:s gränser.

Av de olika köttslagen gris, nöt, lamm och kyckling är det nötkött som påverkats mest av konkurrens som importen bidrar till, detta inträffade speciellt i och med inträdet i EU. Även när Sydamerika blev godkänt ur smittskyddssynpunkt ökade den andel kött på den svenska marknaden vilket hämmade det svenska nötköttet då kött från Sydamerika är billigare (Jordbruksverket, 2013).

Inom den svenska handeln finns olika typer av försäljningskanaler som alla har påverkats olika av den ökade importen. De olika försäljningskanalerna är detaljhandeln, restaurangbranschen, offentliga sektorn samt livsmedelsindustrin. I detaljhandeln har det svenska nötköttet kunna stå emot den ökade konkurrensen relativt bra, jämfört med de andra försäljningskanalerna (Jordbruksverket, 2013). Enligt Jordbruksverket (2013) beror detta på

att nötkött som är svenskt fortfarande säljer trots att de är dyrare då man ser kött från Sverige som ett mervärde. I de andra försäljningskanalerna ses inte svenskt nötkött som ett mervärde vilket resulterar i att till exempel restaurangerna inte är villiga att betala ett högre pris. Istället strävar de efter det billigaste köttet som oftast kommer från utlandet (Jordbruksverket, 2013). Detta gäller restaurangbranschen likaså produktionen av färdigmat.

Sverige importerar i dag allt mer kött. Hela 53 procent av allt nöt- och kalvkött som säljs till konsumenten idag är importerat. Detta kan översättas i siffror och år 2012 var det 128 816 ton nöt- och kalvkött (Svenskt kött, 2013). Bara fem år tidigare, år 2007, så såg siffrorna annorlunda ut. Produktionen av nöt- och kalvkött var högre, medan importen av nötkött låg på 49 procent, vilket det året motsvarade 113 603 ton kött (Svenskt kött, 2013). Det svenskproducerade köttet har sjunkit från att ha legat på 120 383 ton nöt- och kalvkött 2007 till att år 2012 ligga på 122 371 ton. Dessa importsiffror går att jämföra med det nötkött Sverige exporterar varje år. 2012 exporterades 13 720 ton kött, vilket motsvarar 11 procent av det som producerats. 2007 var denna procentsats oförändrad, men med en exportsiffra på 14 403 ton.

Den ökade importen skall enligt Jordbruksverket (2013) vara en stor del av anledningarna till att det idag äts allt mer kött i Sverige. Ändå minskas produktionen (Jordbruksverket, 2013).

Nöt- och kalvkött 2007	Ton
Produktion nöt- och kalvkött	134 786
Import (49% av försäljningen)	113 603
Export (11% av produktionen)	14 403
Försäljning (konsumtion)	233 986

Nöt- och kalvkött 2012	Ton
Produktion nöt- och kalvkött	126 091
Import (53% av försäljningen)	128 816
Export (11% av produktionen)	13 720
Försäljning (konsumtion)	241 187

Siffror hämtade från Svenskt kött, 2013

Det kött som konsumeras i Sverige skall enligt Jordbruksverket (2013) visats främst komma från länder inom EU, som exempelvis Irland. Nötköttet kan även komma från länder som inte är inkluderade i EU, exempelvis Brasilien. Irland är ett stort land exportmässigt när det gäller nötkött, enligt Naturvårdsverket (2007) så är Irland Sveriges största importör av nötkött. Brasilien räknas fortfarande, även om de börjar växa, som en liten aktör på den svenska konsumentmarknaden (Naturvårdsverket, 2007). Naturvårdsverket (2007) nämner att det brasilianska köttet ligger på ungefär 10 procent av den totala svenska nötköttsimporten och runt 4 procent av den totala svenska nötköttskonsumtionen.

När Sverige gick med i EU 1995 (Europeiska Unionen, 2011) så innebar det även att vi blev medlemmar i världens största handelsorgan (Europeiska Unionen, 2011). Totalt en femtedel av världens export och import står EU för. EU säger själva att det är en grundprincip att kunna bedriva fri handel mellan de länder som är medlemmar i EU.

Förenklat kan importen beskrivas som att produktionen förflyttas utomlands. Vilket enligt Hornborg (2006) har bidragit till en miljöbelastningsförskjutning. I artikeln undersöker han hur den engelska bomullsindustrin förflyttade sin produktion till Nordamerika i och med detta sparade de på sina egna resurser vilket gjorde att miljöbelastningen inte syntes i den engelska statistiken.

Lagkrav i Sverige

Enligt Livsmedelsverket (2013) finns det speciella regler om ursprungsmärkning för nötkött, så att man lätt ska kunna garantera nötköttets ursprung, samt kunna spåra varifrån nötköttet kommer från (Livsmedelsverket, 2013). För att det ska få stå svenskt kött på förpackningen krävs att djuret är fött, uppfött och slaktat i Sverige.

När djur skickas för slakt måste ett flertal regler och bestämmelser följas (Jordbruksverket, 2013). 24 timmar innan slakteriet tar emot djur som ska slaktas måste de blivit informerade om djurets identitet, vilken anläggning djuret kommer ifrån, att djuret är friskt vilket innebär att djuret kan stå på alla fyra ben samt kan gå in i transporten själv. Djuret måste även vara rent samt att ett tillstånd som intygar att djurskyddskraven följts måste uppvisas. När djuret anländer till slakteriet finns det krav på att djuret ska skonas från smärta och obehag, därför måste djuren behandlas med ett lugn. Det ska även finnas tillräckligt med plats i slakteriet så att djuret kan få utnyttja sin flockinstinkt.

KRAV

I Sverige idag finns ett flertal olika miljömärkningar, vilket kan göra det svårt för konsumenten att förstå vad var märkning innebär. Den mest kända miljömärkningen i Sverige är KRAV (KRAV, 2013). Många av de miljömärkningar som finns är framtagna av bland annat COOP och ICA, men vissa är även oberoende så som KRAV (Miljömärkningar, 2013).

Alla råvaror som är KRAV-märkta är även ekologiskt producerade (KRAV, 2013). När en råvara är ekologiskt producerad innebär det att hänsyn har tagits till djuren, alltså att djuren får leva ett naturligt och bra liv. Uppfödning och odling sker utan några bekämpningsmedel eller konstgödsling och väljer man KRAV-märkta produkter vet man att bonden har fått rättvisa villkor som följer de mänskliga rättigheterna. Vad som skiljer KRAV från andra märkningar är att de tar hänsyn till de sociala aspekterna. Vidare innebär KRAV-märkt mat att man tagit avstånd från onaturliga tillsatser eller att råvaror producerats med GMO.

För att få använda KRAV-märkningen krävs att man följer de regler som KRAV arbetat fram (KRAV, 2013). Dessa regler följer hela livsmedelskedjan, från producent till konsument. Var tredje år arbetas nya regler fram och varje år kontrollerar KRAV att reglerna följs av dem som använder märkningen.

Matsystem

Enligt Bergström och Post (2007) så är det en allmän uppfattning att det svenska matsystemet ser ut som en kedja, som vanligtvis kallas för en livsmedelskedja. Dock berättar Bergström och Post (2007) att det inte självklart är en linjär kedja som aktörerna handlar genom, utan dessa kan se ut på lite olika sätt. Dessa påverkas av både information och kommunikation parterna emellan. Denna livsmedelskedja hjälper råvarorna att komma från ”jord till bord” eller från ”producent till konsument”. En livsmedelskedja eller en leveranskedja är en kedja som är ihopsatt av olika individer och företag för att följa en produkt mellan producent och konsument (Wikipedia, 2013). Enligt Bergström och Post (2007) så är det viktigt att se individen i kedjan, då det individuella handlandet har stor inverkan på vad som händer. I detta system finns det många olika aktörer som påverkar vad som händer och Bergström (2007) hänvisar till denna kedja som oerhört komplex både på grund av vilka typer av organisationer som är inblandade och antalet aktörer som är med och påverkar. Det finns både uppfödare, odlare, producenter, grossister, inköpare, uppdragsgivare, matgäster och personal. Även omgivningen har inverkan och relationen kan se olika ut beroende på hur situationen och systemet ser ut (Bergström & Post, 2007).

Bergström (2007) berättar att på grund av en allt mer globaliserad livsmedelsmarknad så hamnar konsumenten allt längre bort från det lokala utbudet. Detta leder till att det blir svårare att som konsument kunna se vilken miljöpåverkan deras livsmedelsval gör. Idag talas det allt mer om en kortare livsmedelskedja, som handlar om produktion, distribution och konsumtion inom matsektorn (Wikipedia, 2013). Den korta livsmedelskedjan behandlar allt från gårdsmarknader, kollektiv och gårdsbutiker. Detta är ett sätt för att undvika förluster i exempelvis arbetstillfällen, men det gynnar även det lokala livsmedelsutbudet (Bergström, 2007). Den korta livsmedelskedjan innebär att det både kan få aktörer inblandade i hanteringen eller att det är små avstånd från producent till konsument, exempelvis lokalt producerat (Wikipedia, 2013).

Vidare säger Bergström (2007) att det ur konsumentens synvinkel inte är en livsmedelskedja som är särskilt lätt att syna. Detta hänvisar Bergström leder till att kommunikationen mellan producenter och konsumenter försvåras. Grossisterna har enligt Bergström ett stort ansvar vad gäller miljövänliga livsmedel då det är de som tillför maten ut mot matmarknaden. Det är alltså i hög grad inköparens ansvar att konsumenten väljer ett mer miljövänligt alternativ. Dock menar Bergström att inköparna idag inte värdesätter det ekologiska hållbara perspektivet vid val av råvaror.

Runt om i Sverige kan man se ett flertal exempel på korta livsmedelskedjor. Enligt Smith (2007) så kan en mer lokal livsmedelskedja ses som hållbar då den gynnar jordbruk som är ekologiska, men även då det minskar transporter av de livsmedel som produceras. Ett exempel är Wapnö gård som tar tillvara på vad som finns i deras närhet. Denna gård ligger i Halmstad och deras ledord är närhet, färskhet och öppenhet (Wapnö, 2013). De beskriver sig själva som: ”det moderna matföretaget med ett aktivt lantbruk”. Wapnö har tagit tillvara på uttrycket närproducerat, då allt som säljs och konsumeras på deras gård kommer just från Wapnö gård.

Wapnö har påbörjat nya koncept som kallas för Härproducerat och Härodlat (Wapnö, 2013). Härproducerat innebär att de tar tillvara på de råvaror som kan produceras i deras närhet och Härodlat innebär att fodret som ger sina djur är foder som de själv odlat. Här appliceras den korta livsmedelskedjan.

Begrepp

I detta avsnitt ges en kortfattad beskrivning av de aktörer som finns med i en distributionskedja, alltså de aktörer som anses nödvändiga för att få ut produkten till konsumenten.

- **Producent:** Första steget i distributionskedjan är producenten som skapar själva produkten. Enligt Nationalencyklopedin (2013) är en producent någon som tillverkar, leder och samordnar. I detta sammanhang är producenten uppfödaren som ”tillverkar” nötköttet genom att föda upp djuren.
- **Slaktare:** Nästa steg i distributionskedjan är själva slakten. Nationalencyklopedin (2013) beskriver ordet slakt som en metod att avliva ett djur och därefter använda djurets olika delar, främst köttet. På själva slakteriet genomförs själva slakten, styckningen, paketeringen och konserveringen av slaktaren (Nationalencyklopedin, 2013).
- **Grossist:** Livsmedelskedjan består av ett flertal aktörer, där råvarorna förmedlas från producent till konsument. Denna kedja består av ett flertal steg där grossisterna spelar en viktig roll (Bergström, 2007). Att vara grossist innebär att man för en grosshandel som i sin tur betyder att man förmedlar varor från producent till detaljhandel eller andra större företag (Nationalencyklopedin, 2013). Deras viktigaste uppgifter är att köpa in varor för att sedan transportera önskade varor till kund.
- **Dagligvaruhandel:** Slutligen kommer vi till det sista steget i distributionskedjan, dagligvaruhandel. Ett annat ord för dagligvaruhandel är detaljhandel och beskrivs av Nationalencyklopedin (2013) som det sista ledet i distributionskedjan, alltså ledet från producent till konsument.

Metod

Design

Vid genomförandet av denna studie valde vi att använda oss av en metod av kvalitativ form. Anledningen till att vi valde en kvalitativ forskningsmetod är för att få djupare förståelse för varför nyckelpersoner inom distributionskedjan tänker på ett visst sätt. Enligt Bryman (2011) så är den kvalitativa metoden lämplig när syftet är att få fram djupare information, mer tolkande. Vi ansåg därför att denna metod var mer lämplig än den kvantitativa forskningsmetoden, som istället bygger på hårdare data.

I denna studie genomförs fem kvalitativa intervjuer. Att genomföra en kvalitativ intervju innebär att frågorna har en låg grad av standardiserade och strukturerade frågor, alltså ställs öppna frågor som tillåter respondenten att svara med egna ord (Patel & Davidson, 2003). När en intervju genomförs kan man välja att antingen ställa frågor med låg eller hög grad av strukturering eller en låg eller hög grad av standardisering. En hög strukturerad intervju lämnar inget större utrymme för respondenten att svara med egna ord medan en låg strukturerad intervju ger personen i fråga chansen att svara med egna ord (Patel & Davidson, 2003). Enligt Patel och Davidson (2003) finns det en fördel att ha en hög standardiserad intervju om målet är att kunna jämföra och generalisera de olika svaren, därför ställs frågorna i samma ordning. I vår undersökning har vi valt att ha en låg grad av standardisering, i form av semi-strukturerade intervjuer, då vi inte har ett behov av att generalisera och då vi har en stor spridning av respondenter som kräver olika intervjuunderlag. Vi har därför valt att ställa mer öppna frågor som ger respondenten möjlighet att själv kunna styra intervjun och ge oss möjligheten att ställa kompletterande frågor och följdfrågor. Enligt Kvale (1996, i Bryman, 2011) så finns det nio kategorier eller sätt att ställa frågor på i en intervjusituation. Vi har valt att undvika allt för direkta frågor då det enligt Bryman (2011) styr respondentens svar för mycket. Istället har vi valt att använda oss av inledande frågor, uppföljningsfrågor, sonderingsfrågor, preciserande frågor, indirekta frågor, tolkande frågor och tystnad. Vi använde även oss av vissa strukturerande frågor för att kunna styra intervjun lite grann så vi kunde säkerställa att vi fick svar på våra frågeställningar.

Vid genomförande av en kvalitativ intervju är syftet att få fram hur personen i fråga uppfattar ett problem eller fenomen (Patel & Davidson, 2003). Med andra ord kan man säga att en kvalitativ intervju är fördelaktig att genomföra då man inte vet vilket svar man söker. Dock kan det uppfattas som en nackdel då man inte kan kontrollera om svaren är sanna. Då en kvalitativ intervju genomförs ställs ett stort fokus på interaktionen mellan intervjuaren och respondenten, då de båda personerna tillsammans skapar samtalet. Det är viktigt att intervjuaren får respondenten att känna sig bekväm så att intervjun blir meningsfull. För att samtalet ska flytta på så naturligt som möjligt är det en stor fördel om intervjuaren har förkunskaper inom området.

Vår undersökning är av en deskriptiv design. Vi vill med denna studie beskriva hur distributionskedjan fungerar, alltså behövs ingen explorativ eller experimentell studie ansåg vi.

Urval

Enligt Bryman (2011) så finns skiljer sig urvalsmetoderna åt beroende på vilken typ av undersökning som skall göras. I kvalitativa intervjuer så är det vanligast att använda sig av målstyrt urval eller sannolikhetsurval.

Eftersom vi vill undersöka nötköttets distributionskanaler valde vi att ha ett målstyrt urval. Detta innebär att vi har valt respondenter utefter vilka svar vi önskar få fram. Detta betyder att det inte går att dra några generella slutsatser av svaren vi får fram. Enligt Bryman (2011) så används denna metod då forskare vill få fram en spridning mellan svaren. Vidare förklarar Bryman (2011) att det målstyrda urvalet varken är gjort ur ett bekvämlighetsurval eller ett randomiserat urval. Med tanke på vilket syfte vi valt så är det inte möjligt att använda oss av ett slumpmässigt urval då det krävs en hel del förkunskaper inom ämnet för att kunna svara på de frågor som ställs. Det går alltså inte att slumpmässigt välja deltagare som inte direkt är kopplade till distributionskedjan. Även om Bryman (2011) säger att man vid ett målstyrt urval inte använder sig av bekvämlighetsurval så har vi gjort det vid vissa respondenter. Detta har vi gjort genom att vissa respondenter har framkommit genom egna kontakter. De andra respondenterna har framkommit genom att använda oss av internet. Där vi sökte på den grupp av aktörer vi var intresserade av, vilket ledde fram till kontaktuppgifter på de aktörer vi sedan valde.

När vi valde de personer som vi ville intervjua sökte vi oss direkt till personer som vi trodde kunde svara på de frågor vi hade. Efter en del informationssökning kom vi även fram till att vi ville ha en respondent från varje del av distributionskedjan. Detta skulle ge oss en mer tydlig bild och djupare förståelse för hur det faktiskt fungerar. För att få fram den information vi sökte så valde vi att endast intervjua personer som på något sätt arbetar med inköp eller har mer ansvar. Vi valde att exkludera dem som inte gick att knyta direkt till distributionskedjan, men vi hade inte några andra kriterier, exempelvis gällande ålder eller kön.

Datainsamling/dataproduktion

De hjälpmedel vi använde oss av vid våra intervjuer var en mp3-spelare för att spela in och papper och penna för att anteckna det viktigaste som sades under intervjun. För att genomföra intervjuerna använde vi oss av intervjuguider (Se bilaga). Dessa var individuellt anpassade för att passa varje intervju, då frågorna skiljde sig åt beroende på var i distributionskedjan respondenten var.

Tre intervjuer genomfördes genom direkta semistrukturerade intervjuer. De två andra intervjuerna genomfördes via mail, där öppna frågor användes för att respondenten skulle

kunna skriva fritt. För att sedan kunna vara säkra på att inget behövde tilläggas eller något hade missförstått så valde vi att komplettera varje mailintervju med ett telefonsamtal. Detta hjälpte oss sedan att få svar på de oklarheter som fanns, men gav även en direkt kontakt till den som intervjuades.

Enligt Bryman (2011) kan det vara en nackdel att vara två vid en intervjusituation då intervjun kan bli mer ostrukturerad. För att undvika detta valde vi att vara konsekventa genom alla våra intervjuer och låta samma person ställa alla frågor. Genom detta undvek vi att låta våra olika personligheter spegla frågorna och alla fick samma utgångspunkt.

Intervjuerna varierade i längd, intervjun med respondent A varade i 90 minuter, Respondent C varade i 40 minuter och respondent E i 20 minuter. Dessa inspelningar transkriberades senare för att kunna analysera det resultat vi fått in.

Semistrukturerade intervjuer – direkt kontakt

- Intervjun med respondent A genomfördes genom en direkt semistrukturerad intervju på plats hemma hos honom.
- Intervjun med inköpsansvarige på grossistföretaget genomfördes med hjälp av en direkt semistrukturerad intervju på deras kontor.
- Intervjun med forskaren genomfördes genom en direkt semistrukturerad intervju i en av institutionens lokaler.

Intervjuer - mailkontakt

- Intervjun med respondent B genomfördes via mailkontakt. Först hade vi tagit kontakt med honom via telefon där vi bestämde upplägget på intervjun. Sedan kompletterade vi svaren över mail på med ett 17 minuter långt telefonsamtal
- Intervjun med försäljningschefen på detaljhandelskedjan skedde via mail. Ingen telefonkontakt skedde med respondent D, däremot skickades tre kompletterande frågor över mail.

Databearbetning och analys

Som grund till denna studie har vi valt att använda oss av systemteorin. Systemteorin används för att beskriva hur olika system fungerar.

Som analysätt har vi valt att använda oss av den kvalitativa innehållsanalysen, som enligt Bryman (2011) är det vanligaste sättet att analysera text. Vi valde dock att arbeta med denna analysmetod på vårt eget sätt, så istället för att, som Bryman (2011) förklarar att man tar ut

teman, så valde vi istället att ta ut viktiga meningar för att skapa resultatet därefter. Anledningen till att vi valde att använda oss av meningar istället för teman är för att vi inte ville fokusera på särskilda ord eller koder, utan istället analysera helheten av vad respondenterna sagt.

Systemteori

Enligt Nationalencyklopedin (2013) är systemteorin ett sätt att förklara hur ett system fungerar. Bertalanffy (2006) förklarar att system finns överallt och att det är viktigt att inte endast studera olika delar och dess processer inom ett system utan även analysera problem och lösa dem. Vidare berättar Bertalanffy att en effekt av den generella systemteorin är att det går att hitta likheter strukturellt inom olika områden. Teorin finns även till för att skapa lagar som är generella för just dessa system (Edholm, 2013). Dessa lagar kan vara av olika former, exempelvis sociala. Ett viktigt fokus inom systemteorin ligger på att beskriva hur relationerna ser ut inom ett system men även hur omgivningen påverkar aktörerna i systemen. I ett systemteoretiskt synsätt så handlar allt om en helhet (Bertalanffy, 2006), individerna i systemet är som byggstenar för att bilda ett system (Edholm, 2013). Det är främst sociala system som är i fokus, där både individen och organisationen är system. Dessa består i sin tur av olika nivåer av kunskap, information och erfarenhet. Edholm (2013) berättar vidare att alla större system består av mindre system och att alla små system ingår i större system.

Det finns olika sorters styrning inom systemteorin. Det finns den inre styrningen som främst handlar om människorna i systemet, deras handlingar och relationer. Det finns även en yttre styrning som handlar om omgivningen, hur systemet anpassar sig och fungerar med omgivningen.

Bertalanffy (2006) berättar att kommunikation är en del av systemteorin och att det inom kommunikationsteorin är viktigt med information och feedback.

Vi har valt att använda oss av systemteorin för att förstå hur systemen fungerar och hur samspelet fungerar mellan aktörer. Vi ville även lyfta upp varje aktörs åsikter så att vi får en tydligare bild över hur detta, enligt oss, komplexa system fungerar. Vi vill se hur dessa pusselbitar passar in i det stora pusslet som livsmedelskedjan är. Vi vill se hur relationen mellan dessa aktörer är och hur den fungerar. Vi finner det även intressant att titta på hur omgivningen påverkar systemet. I detta fall blir omgivningen kunder, forskare och förändringar i samhället. Det är viktigt med feedback inom systemteorin (Bertalanffy, 2006) och detta blir även en intressant aspekt att ha i åtanke under undersökningen. Vi tror att systemteorin kan vara till god grund i förståelsen av den livsmedelskedja som nötköttet ingår i. De sociala systemen skall ligga till grund till vårt arbete.

Forskningsetiska aspekter

När en studie skall genomföras är det viktigt att vara införstådd med forskningsetik. Vi valde därför att redan tidigt läsa in oss på ämnet för att kunna behandla våra respondenter på rätt sätt. Enligt Bryman (2011) så finns det ett antal etiska principer som är viktiga att ha i åtanke vid en studie. Dessa är; informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav. Informationskravet innebär att forskaren skall informera respondenten om syftet med det som skall undersökas. Samtyckeskravet beskriver att varje individ själv skall kunna bestämma om man vill delta i studien. Konfidentialitetskravet handlar om att den information som uppkommer under studien skall hanteras med sekretess. Nyttjandekravet handlar om att det material som samlas in skall användas för ändamålet.

Vi hade redan i den första kontakten med respondenterna beskrivit vårt syfte och allmänt kring vår studie. Utöver detta valde vi att inleda intervjun med att återigen beskriva vårt syfte för respondenterna för att de skulle få möjligheten att tacka nej om det kändes fel. Efter detta bad vi respondenten om tillåtelse för att få spela in intervjun, då det enligt Bryman (2012) kan vara jobbigt för vissa, vilket gjorde att vi ville försäkra oss om att respondenten kände sig trygg. Vi frågade även alla respondenter om tillåtelse för att använda deras namn i uppsatsen.

Metoddiskussion

Vi valde tidigt att använda oss av kvalitativa semistrukturerade intervjuer efter att vi bestämt oss för vårt syfte. Vi anser att för just vårt syfte har detta tillvägagångssätt fungerat bra. Det har gett oss djupare förståelse för hur distributionskedjan ser ut och varför, vilket har gjort att det blivit enklare att analysera resultatet. Att semistrukturerade intervjuer var rätt väg att gå märkte vi när vi gjorde den första intervjun och såg hur väl det fungerade att ha ett fåtal frågor eller hållpunkter och sedan låta respondenten tala relativt fritt.

Vi valde under arbetets gång att exkludera en av våra respondenter, då vi gärna ville ha med en del av dennes material och tidigare forskning i vår bakgrund. Då informationen var av hög vikt för förståelse av vårt område så valde vi därför att istället helt utesluta vår sjätte respondent. Tyvärr kan detta ha påverkat vårt resultat negativt då vi förlorade en del material som hade varit viktigt i vårt resultat och som hade kunnat bidra till intressanta analyser.

Om vi hade valt att gå en annan väg med vår datainsamlingsmetod så hade vi valt att använda oss av fokusgrupper då detta kan vara ett intressant sätt att få fram sitt resultat på. Det kan skapa intressanta diskussioner parterna emellan som vi i dagsläget inte fått fram. Detta övervägde vi vid val av tillvägagångssätt, men insåg att det för vårt ämne var svårt att genomföra. Då ämnet nötköttsproduktion i dagens samhälle blir allt mer ifrågasatt så tänkte vi att vi kunde få ut djupare analyser vid enskilda samtal med aktörerna.

Något som vi hade kunnat förändra om vi hade gjort detta igen är att använda oss av en konsument som respondent, för att få det sista ledet i distributionskedjan. När systemteorin

används så tittar man på helheten (Bertalanffy, 2006) och vi missade den sista delen. Det har uppkommit i resultatet att konsumenten har en stor roll i distributionskedjan. Detta kan påverka resultatet, men vi tror inte att resultatet blir mindre trovärdigt. Detta insåg vi sent in i arbetsprocessen då det blev svårt att genomföra kompletterande intervjuer. Vi kände även att endast en konsument skulle kunna vara missvisande då allas syn på nötkött är så olika. Så för att få ett tillförlitligt resultat så hade det varit bättre att intervjua flera konsumenter, eller använda sig av en kvantitativ metod som exempelvis enkäter.

Vi har valt att studera ett område inom matsektorn som är känsligt och mycket styrt av en medial bild och känslomässiga påståenden som kräver ett kritiskt öga. Därför är vi medvetna om att det krävs ett källkritiskt öga vid analys av texterna och förståelse för vem som sagt vad. Uppfödaren vi intervjuade var en eldsjäl inom det ekologiska jordbruket men även företagare som livnar sig på nötkött. Vi förstår därför att det blir mycket känslor och egna värderingar i de svar vi fått fram. Detta har gett oss ett intressant material att analysera och värdera, och väga mot de andra svar vi fått fram.

Den teori vi valde att använda oss av är som tidigare nämnts systemteorin. Systemteorin har varit bra på det sätt att den förklarar hur ett system fungerar och hjälpt oss vid analysen av resultatet. Distributionskedjan blev mer tydlig med detta synsätt. Vi har genom att använda systemteorin låtit alla inom distributionskedjan säga vad de tycker och tänker gällande vårt ämnesområde, vilket gör att vi fått en bredare förståelse för hur allt fungerar.

När vi analyserade vårt resultat valde vi att använda oss av en kvalitativ innehållsanalys, som vi valde att använda på vårt eget vis för att det bättre skulle fungera med vårt syfte. Vi valde att använda oss av meningar istället för kodord, vilket vi i efterhand kan säga har fungerat mycket bra. Detta gav oss möjligheten att dra ut meningar som vi tyckte gav resultatet tyngd och kunde knytas an till frågeställningarna, och byggde därefter vårt resultat. Enligt Patel och Davidson (2003) så är ett färdigt resultat ofta varvat av flytande text och citat, men även egna tolkningar. Vilket vi tog fasta på och valde därför att använda några av de meningar vi plockat ut för att stärka texten.

Giltighet, överförbarhet, trovärdighet och noggrannhet

Giltighet För att kunna garantera att vår rapport håller hög kvalitet så har vi under hela vår arbetsgång diskuterat och bollat idéer med varandra. Vidare har vi varit källkritiska för att kunna garantera att de källor vi använt oss av är riktiga och sanna, men vi har även varit självkritiska för att inte låta personliga erfarenheter och åsikter forma innehållet i rapporten.

Trovärdighet För att vår rapport skall bli så trovärdig som möjligt så har vi använt oss av respondentvalidering, för att kunna vara säkra på att allt i resultatet överensstämmer med vad respondenten sagt. Detta har vi gjort genom att skicka resultatet till våra respondenter så att de kunde berätta om vi uppfattat allt rätt. Det ämne vi skriver om är högst aktuellt för respondenterna också, vilket gör att vi tycker det är viktigt att de har en åsikt om hur resultatet om dem utformats. Vidare har vi valt att skicka ut den färdiga rapporten till de respondenter

som velat ha den. Vi har även varit noga med att följa de regler som skall följas vid ett arbete likt detta.

Överförbarhet Det område vi har skrivit om anser vi är applicerbart på andra områden, då vi egentligen tittar på system och hur det fungerar inom ett system. Även om vi valt att analysera nötköttets distributionskedja så går det att använda de svar vi fått fram i andra situationer också, exempelvis inom andra studier som vill undersöka livsmedelskedjan. Vi har även försökt vara noggranna när vi beskrivit tillvägagångssättet under studien, exempelvis genom beskrivning av urval och analysmetod. Detta för att göra studien mer överförbar på andra områden.

Noggrannhet För att vara så noggranna som möjligt så har vi valt att vara ärliga med vad vi gjort under studiens gång. Vi har därför motiverat våra val och påvisat hur vi analyserat texterna.

Källkritik

Enligt Patel och Davidson (2003) så måste man ställa sig kritisk till de fakta man samlat in för att kunna avgöra om innehållet är tillförlitligt. Vi har under vårt arbete försökt att vara så källkritiska som möjligt och granska den information vi hittat. En av referenserna vi använt oss av är Wikipedia, vilket vi vet är ifrågasatt. Anledningen till att vi ändå valde denna källa är för att den information vi hittade där grundar sig i seriösa källor. Tyvärr var det svårt att hitta ursprungskälla som var passande. Ytterligare en källa vi använt oss av är COWI AB, som är ett teknikkonsultbolag i Sverige. Vi gjorde en avvägning av informationen vi hittade på deras hemsida och tog ett gemensamt beslut om att den var tillförlitlig. Informationen vi hämtade var om Grön ekonomi och företaget är certifierade inom miljö.

Den mest omdiskuterade källan vi använt är Lantbrukarnas Riksförbund, då det är en mycket partisk källa. Lantbrukarnas Riksförbund är trots allt svenska bönders största förbund och därför ansåg vi att deras åsikt var relevant att ta med.

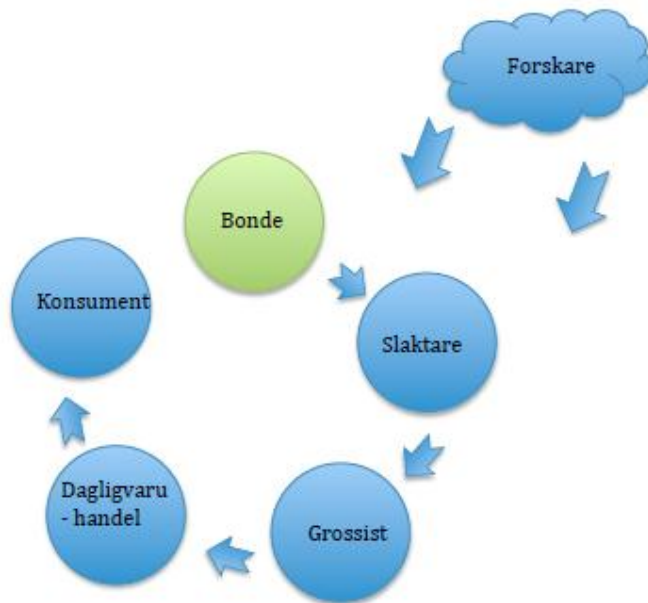
Resultat

I detta avsnitt kommer vi att beskriva resultatet som vi fick fram genom våra intervjuer. Först kommer en kortfattad förklaring om vilka personer vi valt att intervjua. Sedan har vi att beskriva var intervju för sig. Avsnittet kommer alltså vara uppdelat i sex olika delar. Varje del inleds med en figur som väldigt förenklat förklarar distributionskedjan samt belyser den aktör som delen handlar om.

- **Uppfödare**
Respondent A föder upp nötkreatur på ekologiskt vis i Västsverige.
- **Slaktare**
Respondent B arbetar som inköpare för ett slakteri. Han verkar i Västra Götaland, Halland och Skåne.
- **Grossist**
Respondent C är inköpsansvarig för kött och chark på ett grossist företag som verkar i hela Sverige.
- **Detaljhandel**
Respondent D är försäljningschef för färskvaror och kött på en av Sveriges största detaljhandel. Han verkar i en stadsdel som ligger i Göteborg.
- **Forskare**
Respondent E jobbar som forskare på Chalmers och Uppsalas Universitet. Under åren har hon genomfört ett flertal forskningsprojekt om nötköttets klimatpåverkan.

Uppfödare

Respondent A arbetar som köttbonde och uppfödare på ett av Västsveriges största ekologiska jordbruk. På företaget där respondent A arbetar säljer de kött både till den privata och offentliga sektorn, butiker och till privatpersoner. De har en strategi som är riskspridning och har hellre fler små kunder än få stora, för att minska sårbarheten.

Kontakten med deras kunder sker först på telefon, både för att stämma av, boka nya ordrar och upprätthålla kontakten med kunderna. Utöver detta så sker besök några gånger per år för att stärka relationen till kunderna, detta poängteras som viktigt. Rollen som respondent A och företaget har är både att vara primärproducent och inköpare. De köper in djur från andra gårdar som levererar kött till dem. På respondent A:s företag slaktar de inte djuren själva, utan låter ett externt slakteri sköta detta. Då anmäler respondent A hur många djur de har som skall gå till slakt så hämtar slakteriet djuren sedan. När djuren har slaktats så lämnas köttet in till en styckningsanläggning där köttet styckas och packas innan köttet går iväg till detaljhandeln. Alla kundkontakter och all marknadsföring sker internt i företaget och frakten sker externt.

Respondent A berättar att det mest hederliga sättet att arbeta på är så som man gjorde förr i tiden. Att arbeta direkt med konsument och att försöka knyta ihop producent och konsument är något som respondent A kontinuerligt arbetar med. Även om respondent A anser att det är viktigt att knyta ihop producent och konsument för att minska distributionskedjan så krävs det mellanhänder för att få ut produkten på marknaden. Respondent A betonar vikten av att göra det egna märket känt. Om någon del i kedjan inte fungerar och konsumenten får reda på detta, så kommer det inte ta lång tid innan dagligvaruhandeln är länsad.

Det är alltså som ett korthus, rycker du bort ett kort i den kedjan, så är det inte säkert att det kommer någon mat alls till livsmedelsaffärerna – Respondent A

Vidare förklarar Respondent A att detta system är oerhört komplext, och hela livsmedelsförsörjningen blir allt mer komplex, vilket gör att det blir svårare att ta reda på vad som är den svagaste länken i kedjan.

Samhället börjar bli alldeles för komplext, det finns byggstenar i samhället som inte är så bra, och det är ingen som är medveten om det – Respondent A

Enligt respondent A finns det ett antal byggstenar i samhället som är bristande och om någon av dessa byggstenar skulle ryckas undan så kan det sedan dra med sig en kedjereaktion. Just på grund av detta är det storskaliga jordbruket onaturligt. Problemet är att ingen förstår detta, inte ens de som sitter i systemet. Respondent A förklarar att okunskapen inom detaljhandeln är stor. Hade någon frågat en anställd inom detaljhandeln om hur systemet faktiskt fungerar och hur säkert systemet är så är det ingen som kan ge ett riktigt svar på det. Alla i distributionskedjan litar på någon annan och den sista personen i ledet, som är konsumenten, tar det som en total självklarhet. Respondent A berättar att ett av problemen idag är att allt försöker skötas uppifrån, från en toppstyrd organisation, då det bästa hade varit att arbeta med problemen underifrån och arbeta sig uppåt.

Förr fanns det mycket fler småaffärer och en helt annan samhällsstruktur. Det fanns fler livsmedelsbutiker på mindre yta. Mycket av varorna som såldes i butikerna odlades lokalt med några få undantag. Utvecklingen i samhället går otroligt fort och respondent A säger att det blir allt mer instabilt. För femtio år sedan var allt lantbruk ekologiskt, men det tog bara 15 år så hade man anammat det nya konventionella lantbruket. Respondent A säger att det är högst troligt att vi i framtiden kommer bli tvingade till att bli mer eller mindre självförsörjande på mat igen. Anledningen till det säger respondent A är att den stora import av mat vi har idag är ohållbar. Respondent A säger att det antagligen kommer att krävas att varje individ får odla hälften av sitt livsmedel själv i framtiden för att kunna bibehålla ett hållbart samhälle. Respondent A tror att en stor förändring kommer att ske och att varje individ behöver se över sitt liv och sin egen livsmedelsproduktion.

På gården har de endast nötkreatur som växt upp på gräs och örter, istället för vad respondent A kallar för det konventionella lantbruket. Det konventionella lantbruket är det där djuren blir uppfödda på spannmål, besprutad mark och konstgödsel. En form av djurhållning som respondent A anser är helt ohållbar. Företaget som respondent A arbetar på har länge sett att det konventionella jordbruket varit dåligt ur en hållbar utvecklingssynpunkt och säger att de vill arbeta för en bättre livsmedelsproduktion.

Att ge spannmål till nötkreatur är som att utfodra lejon på bullar – Respondent A.

Med detta menar respondent A att kor aldrig har ätit spannmål och lejon aldrig har ätit bullar. Bägge utfodringsmetoder är lika onaturliga för djuren. När djuren blir utfodrade med spannmål växer djuren mycket fortare. Skillnader som finns mellan det ekologiska och konventionella lantbruket gällande djurens tillväxtperiod mellan födsel och slakt. Djur som föds upp på ett ekologiskt uppfödningssätt tar i genomsnitt 26 månader från födsel till slakt.

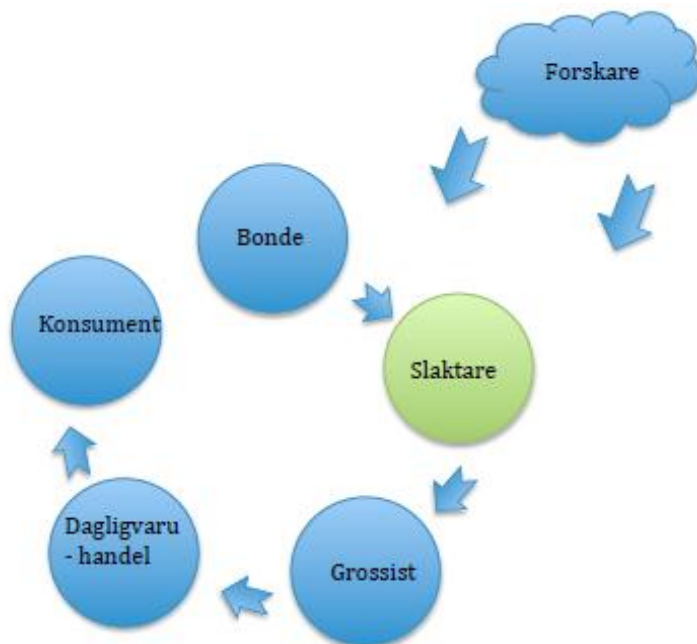
Enligt respondent A går detta att jämföra med den konventionella metoden eller racermetoden som respondent A även kallar det. Ett djur på denna utfodring tar i genomsnitt mellan 14-18 månader från födsel till slakt. Respondent A påvisar att det är stora skillnader mellan dessa två metoder och att ett av de största problemen med att använda det ekologiska sättet är den ekonomiska aspekten. Dock väger de ekologiska aspekterna tyngre än de ekonomiska enligt respondent A. Eftersom det ekologiska är så mycket dyrare så slåss de kontinuerligt med hårdare krafter så som importerat och konventionellt uppfött nötkött som i regel är mycket billigare. Det är en daglig kamp mot ekonomin och inte bara för respondent A utan hela jordbrukssektorn. Med den utveckling som skett de senaste 30-40 åren så tror respondent A att det snart inte finns något lantbruk kvar.

En av respondent A:s största konkurrenter är importen. I dagen lägger vi allt mindre pengar av vår disponibla inkomst på mat. Människan har programmerats att maten skall bli billigare och detaljhandeln säljer endast på priset, det är priset som styr. Det är just importen som gör att maten är så mycket billigare. Då importen ofta är prisjusterad för överskott gör det att det blir svårt att förklara för kunden varför deras kött blir så mycket dyrare. Ytterligare ett problem de har är ibland att kunna leverera de volymer som krävs, vilket importen oftare kan matcha. Den monokultur som finns och det västerländska jordbruket handlar inte längre om livsmedel. Respondent A tycker inte att kvaliteten är det som konkurrerar ut det svenska köttet på marknaden, kvaliteten är sämre på det brasilianska nötköttet då de djuren är uppfödda på soja och spannmål. Respondent A talar om smaken på det brasilianska nötköttet. Det är just priset som är konkurrenskraftigt och det är svårt att konkurrera ut.

Smakmässigt är det som att sticka ut tungan när det regnar – Respondent A

Respondent A beskriver en hållbar nötköttskonsumtion som det som de håller på med. Det bästa enligt respondent A hade varit att så gräs på all den mark vi har i Sverige idag. På denna mark skulle det sedan bli betesmark, 15-20% av denna mark skulle det odlas annat på och denna mark skulle även gå att flytta på. Det ensidiga odlandet på mark dödar nästan allt och det är viktigt att inte störa naturens naturliga gång. Enligt respondent A hjälper nötkreaturen till att göra marken bördig, vilket ger en perfekt odlingsmark. Korna hjälper till att binda ner kolet i marken igen om de hanteras på rätt sätt.

Slakteri

Respondent B jobbar som inköpare för ett av Sveriges största slakterier, där hans främsta yrkesroll är att följa nötköttet från bonde till slakteri genom att köpa in kött i konkurrens med andra slakterier. Förutom att följa kedjan från bonde till slakteri ingår även slaktmognadsbedömning och utfodringsplaner i hans arbetsuppgifter.

Slakteriet som respondent B jobbar för handlar enbart med svenska djur vilket kan göra arbetet problematiskt för respondent B. Han berättar hur det idag finns brist på djur i Sverige, vilket gör att en stor del av hans arbete kretsar kring att få in de volymer som efterfrågas. Enligt respondent B beror bristen på djur att det är för dyrt att föda upp nötkötts kreatur, vilket leder till att uppfödarna inte går runt på deras inkomst. Därför är respondent B mycket noggrann med att bönderna ska få korrekt betalt för deras djur. Vidare beskriver han att de uppfödare som överlever är de stora gårdarna, men att han ser allt fler mindre aktörer på marknaden vilket respondent B anser är positivt. Trots bristen på djur som råder i Sverige så är alla kor som köps in slaktmogna samt följer de svenska lagarna.

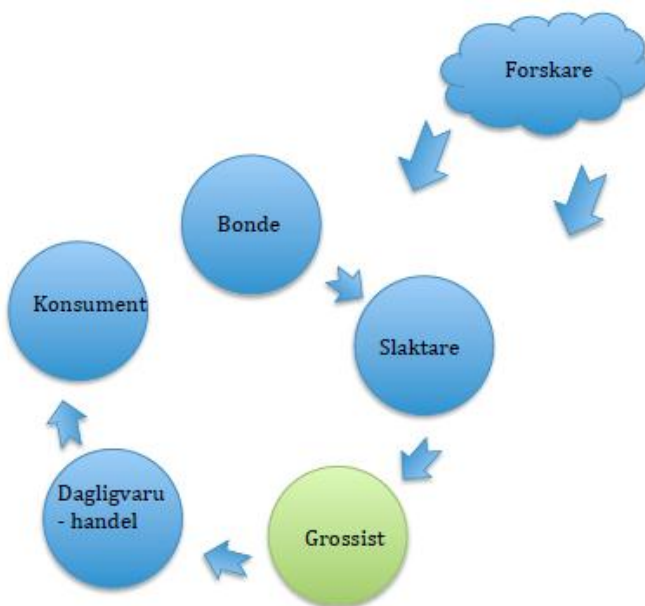
Allas vår jakt på billiga livsmedel gör att man väljer bort svenskt till förmån för importerat – Respondent B

Uppfödarna har idag enligt respondent B problem med att gå runt på deras inkomst och blir utkonkurrerade av den ökade importen. Politikerna och allmänheten ställer högre krav på det svenska köttet vilket ger dyrare produktionskostnader, säger respondent B. Detta tillsammans med jakten på billiga livsmedel gör att det importerade köttet tar marknadsandelar. All tillverkning flyttar till var den är som billigast, samma gäller för nötköttsproduktionen. Som beskrivet ovan är det inte billigt att föda upp nötkreatur i Sverige vilket ger utrymme för en större nötköttsproduktion i bland annat Irland och Sydamerika. Enligt respondent B är det

jakten på den billiga maten som har industrialiserat jordbruket. För att kunna nå en hållbar nötköttskonsumtion/produktion ser respondent B att det finns allt mindre aktörer på marknaden. För att kunna ge möjlighet till mindre aktörer krävs att man kan erbjuda en ekonomisk trygghet till mindre uppfödare.

Respondent B ser att det bör ske en förändring i framtiden som förhindrar att mer produktion förflyttas utomlands var den är billigast. Han ser redan vissa positiva förändringar då fler mindre aktörer syns på marknaden. Respondent B hoppas att dessa ”lokala” alternativ kan stå för 10 – 20 procent av konsumtionen.

Grossist

Respondent C är inköpsansvarig för kött och chark samt frukt och grönt, därmed är de han som ansvarar för att ta in nya leverantörer och kontrollera att råvarorna håller en jämn och fin kvalitet. Företaget som respondent C jobbar på kommer omnämnas som grossistföretaget. Det viktigaste enligt respondent C när de väljer vilka leverantörer de ska samarbeta med är att leverantörerna kan tillgodose vad kunderna efterfrågar. Vad respondent C menar med detta är att det inte är lönsamt att ta in en produkt som inte säljer, det är trots allt en vinstdrivande organisation som de driver och inte en social verksamhet. Dock väljer grossist företaget enbart att samarbeta med leverantörer som står för samma etiska värderingar som grossist företaget står för. Ett exempel som respondent C nämner att de valt att ta avstånd från allt kött som orsakat skövling av regnskog i Sydamerika. Leverantörerna måste även kunna leverera råvaror med en hög kvalitet.

Ur miljöargument blir de lätt att erbjuda en helhet från företaget med mindre miljöpåverkan genom en leverans – Respondent C

Från och till grossistföretaget distribueras nötköttet på lastbilar vilket ur miljösynpunkt kan diskuteras. Vad just detta företag arbetar hårt med enligt respondent C är att hålla nere på transporterna genom att kunna leverera alla råvaror och produkter på en och samma leverans, detta kallar de för "one stop shopping". Respondent C hävdar att detta koncept är mycket fördelaktigt för företaget då de kan spela ut "miljökortet" i sin marknadsföring.

Respondent C jobbar mot två kundbaser, den offentliga sektorn samt den privata sektorn, i detta fall privata ägda restauranger. Den offentliga sektorn efterfrågar både ekologiska och närproducerade varor, men tyvärr räcker inte deras budget till då dessa varor är betydligt dyrare. Dock anser respondent C att det är positivt att efterfrågan finns. Inom den privata sektorn är det främst pris som styr. Enligt respondent C resulterar strävan efter billigt kött i att restaurangerna inte bryr sig om var köttet kommer ifrån. Däremot påpekar respondent C att det finns två olika segment inom restaurangbranschen. Det ena segmentet består av fine dining-restauranger. Dessa typer av restauranger har råd att betala extra för ekologiskt eller närproducerat kött. För dessa restauranger är det ett mervärde att kunna skylta med gårdsnamn. Kunderna som besöker dessa typer av restauranger är enligt respondent C även mer medvetna om vad de äter och kräver att veta var köttet kommer ifrån. Det andra segmentet, som även är det största, består av lite "enklare" restauranger som styrs av pris och därmed köper in det billigaste som kommer från utlandet, främst Sydamerika och Tyskland. Kunderna som besöker dessa restauranger bryr sig inte lika mycket om var köttet kommer ifrån säger respondent C. Respondent C påpekar dock att nötkött från Sydamerika har en betydligt högre kvalitet än svenskt nötkött har och är dessutom billigare vilket gör att de säljer bättre.

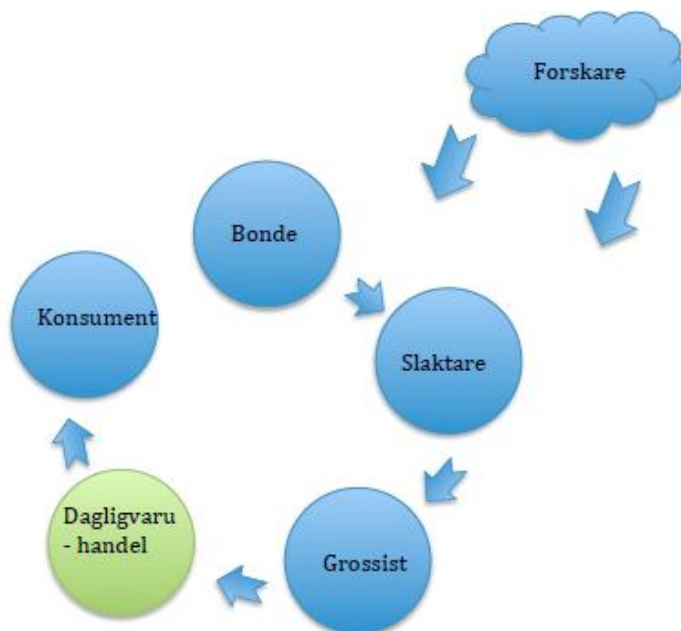
Grossistföretaget köper in stora mängder utländskt kött, vilket baserar sig på flera olika anledningar. Respondent C förklarar att den svenska nötköttsproduktionen inte kan täcka den efterfrågan som finns idag. En annan anledning som respondent C tar upp är kvalitén på köttet. Tyvärr håller inte svenskt nötkött samma standard som bland annat sydamerikanskt nötkött gör. Respondent C förklarar att den bristande kvalitén som svenskt nötkött har beror på att Sverige har en tradition att slakta mjölkkor, som inte ger samma höga kvalitet som köttraskor gör. Skillnaden mellan köttraskor och mjölkkor är deras muskelsammansättning inte är densamma vilket gör att mjölkkor inte ger samma kvalitet på kött. Anledningen till att vi i Sverige inte haft köttraskor beror enligt respondent C på att svenskar aldrig haft djur för den kommersiella sidan, alltså köttproduktion. Dock ser respondent C en ändring då efterfrågan på kött ökar.

Ovan nämner respondent C att vissa typer av kunder och därmed restauranger ställer allt högre krav på var köttet kommer ifrån. De blir alltså enligt respondent C allt mer populärt att på menyn kunna gårdsbenämna köttet som serveras. Just detta gör att respondent C stolt berättar om samarbetet som de nyligen inlett med en gård, där man har som mål att alla produkter (förutom salt och peppar) ska komma från gården. Respondent C berättar att gården påbörjat ett nytt koncept, Härproducerat, som innebär att all produktion och uppfödning sker på gården. Denna gård tar alltså vara på vad som finns i deras närområde vilket enligt respondent C kännetecknar en hållbar nötköttskonsumtion. Vidare berättar respondent C om

den problematik som finns i att enbart äta nötkött från vårt närområde, då den svenska nötköttsproduktionen idag inte täcker behovet. Enligt respondent C täcker endast den svenska nötköttsproduktionen 30 procent av vårt behov. Att köpa in nötkött från närliggande gårdar väcker även ett annat problem. Dessa mindre gårdar kan inte garantera den volym nötkött som grossisterna behöver. Detta är ett problem enligt respondent C då de har som mål att arbeta närmare producenterna men deras volym räcker inte till. Dock påpekar respondent C att det för grossistföretaget är ett mervärde att kunna erbjuda närproducerat nötkött. Kunderna känner igen var nötköttet kommer ifrån vilket ger en trygghet. Detta är en anledning till att respondent C säger att han vill se en större andel närproducerade varor i deras sortiment.

Respondent C anser att som grossister måste de hjälpa till att främja en hållbarnötköttskonsumtion samt produktion genom att påpeka att det finns alternativ till kött.

Dagligvaruhandel

Respondent D arbetar som inköpsansvarig på en livsmedelsbutik som ingår i en större detaljhandelskedja. Butiken är belägen i en stadsdel i Göteborg. På butiken arbetar de främst med färdigpaketerat kött som de säljer direkt till kund. Detta gör de via ett centrallager och som dagligvaruhandel är de den sista länken ut mot kunden.

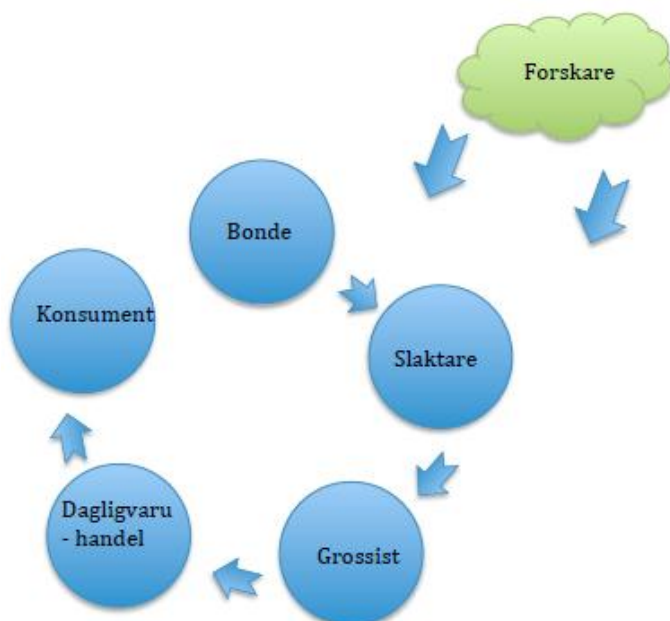
Respondent D har inte själv någon kontakt med producenter då detta är toppstyrt. Dock ligger butiken i en stadsdel som har höga krav vad gäller kött och märkning av kött, vilket enligt respondent D påverkar vad som tas in på butiken. På butiken styrs de mycket av efterfrågan, men även trender. Kunden kräver en del val, exempelvis ekologiskt och KRAV-märkt kött, dock menar respondent D att priset ändå styr konsumentens val.

Enligt respondent D är det viktigt att konsumenten minskar sin nötköttskonsumtion för att kunna hålla en mer hållbar konsumtion av kött. Ett alternativ till att minska konsumtionen är istället att ta tillvara på en större del av djuren än vad som idag görs. I framtiden hoppas Respondent D att miljön får större plats vid konsumentens matvanor och att det går att se ett helhetstänk vid matlagning. Respondent D tror att det i framtiden inte kommer att förändras så mycket vad gäller produktionen av nötkött. De storskaliga produktionsenheterna kommer att finnas kvar då den priskänsliga konsumenten kräver låga priser. Att fler bondgårdar kommer att dyka upp på kartan tycker respondent D är orealistiskt.

Dagligvaruhandeln köper in kött som deras konsumenter efterfrågar, men samtidigt kött som färgar vad butikens egna värderingar är. Respondent D säger att denna efterfrågan allt mer börjar visa sig vara svenskt kött, men även en del ekologiskt. Respondent D säger att det är svårt att sälja det ekologiska köttet ur ett hållbarhetsperspektiv då risken finns att kunden väljer bort det ekologiska köttet på grund av priset. Detta leder då till mer svinn på butiken vilket inte är hållbart varken ur ett ekologiskt eller ekonomiskt perspektiv.

När respondent D börjar tala om svenskt och utländskt kött nämns det att det i butiken främst är svenskt kött som säljs. Under en viss tid på året så är det svårt att få tag i vissa typer av kött, exempelvis svensk köttfärs, vilket innebär att de istället köper in irländsk köttfärs. Trenden de ser då är att kunden väljer bort den färsen för annan typ av kött. De fåtal gånger kunden väljer utländskt kött är vid olika kampanjer i butiken.

Forskare

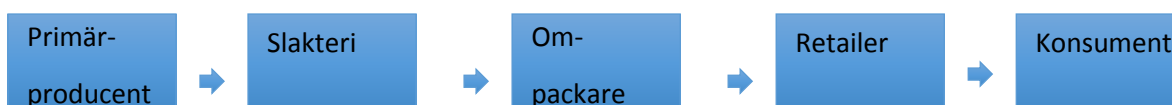

Respondent E är en forskare som främst har forskat om hur nötköttet påverkar vårt klimat. Hennes mål med hennes forskning är att den ska bidra till en höjd kunskapsnivå. Respondent E berättar att tio år tillbaka i tiden fanns det ingen debatt om växthusgaserna och hur nötköttet gav en negativ inverkan, men idag börjar vi förstå att nötkött faktiskt påverkar. Hon anser att kunskapsnivån främst måste höjas hos inköparna då största klimat hotet ligger hos primärproducenterna, inte transportererna. Vidare anser respondent F att det är köptillfällena som i stor omfattning styr konsumenterna och inte endast själva konsumenten som individ. Det är bland annat hur varorna är framställda och presenterade eller vilka varor som har extra pris som betyder mycket för vad vi köper. Alltså är det inköparna på dagligvaruhandeln som i hög grad påverkar våra köp och därmed bör inneha mycket större kunskap om vilket nötkött som bör köpas in än vad som är fallet idag.

De ökade utsläppen från köttkonsumtionen kommer utomlands, vilket inte syns på den svenska statistiken. Men sanningen är den att de är vi svenskar som äter mycket av det utländska kött som bidrar till en ökad växthuseffekt – Respondent E

De senaste 15 till 20 åren har nötköttskonsumtionen ökat, vilket även bidrar till ökade utsläpp. Den ökade konsumtionen är baserad på importerat kött, vilket gör att de ökade utsläppen inte syns i Sverige utan utomlands, säger respondent E. Detta beror på att stora delar av utsläppen är knutna till själva gården. Respondent E anser att den ökade importen beror på att de importerade köttet är billigt.

För att få ner importen, som bidrar till stora utsläpp, anser respondent E inte att vi bör öka den svenska nötköttsproduktionen. Istället tycker hon att vi bör ställa oss frågan om det är rimligt att äta så mycket kött som vi gör idag. Enligt henne är det inte det. Att gå tillbaka till den konsumtionen som vi hade 1990 hade inneburit en minskad import och en ökad konsumtion av svenskt nötkött. Detta är även hur respondent E ser att en hållbar nötköttskonsumtion bör se ut. Alltså en minskad konsumtion av nötkött om vi inte kommit på någon revolutionerande metod som kan minska kornas metangasutsläpp, säger respondent E.

Respondent E förklarade distributionskedjan kortfattat enligt figuren ovan. Hon beskriver att primärproducenten, som i detta fall är uppfödaren, har ett stort intresse av att korta ned denna kedja så att de kan få en mer direkt kontakt med konsumenterna. Detta är enligt respondent E även ett intresse bland konsumenterna. När kedjan blir för lång, är det svårt att garantera ursprunget på köttet. Respondent E anser att för att kunna garantera bland annat köttets ursprung bör man börja med olika typer av märkning, liknande KRAV. Märkningen hade då inte bara garanterat köttets ursprung, utan även djurvälståndet och att det är en miljösmart produkt.

Enligt respondent E baserar sig en hållbar nötköttskonsumtion på en minskad konsumtion där man använder mycket betesdjur för att gynna den biologiska mångfalden. Hon beskriver att

många kor idag är uppföda i stall och fodrade med kraftfoder. Denna typ av uppfödning ger inga öppna marker eller biologiskt mångfald vilket då resulterar i att man lika gärna hade kunnat föda upp grisat, säger respondent E.

Diskussion

I detta avsnitt diskuterar vi vårt resultat. Först diskuterar vi vad respondenterna anser är en hållbar utveckling. Sedan beskriver vi vilken problematik som finns med svenskt nötkött utifrån de tre aspekter som respondenterna fört fram; pris, tillgång och kvalitet. Varje aspekt diskuteras separat i tre olika avsnitt. Efter det kommer en diskussion om matsystemet. Avslutningsvis diskuterar vi hur den optimala lösningen hade kunnat se ut.

Problematik med svenskt nötkött

Siffrorna från både Jordbruksverket och svenskt kött talat tydligt för en ökad import, som direkt minskar försäljningen av det svenska köttet. Trots att det finns många fördelar med svenskt kött, så fortsätter importen att öka. Respondent D säger dock att butikerna styrs av efterfråga och trender, som idag är svenskt och ekologiskt kött. Även respondent C understryker detta då han förklarar att han ser en ökad efterfråga på svenskt och ekologiskt kött. De är enligt honom ett mervärde att kunna erbjuda svenskt kött. Tyvärr framkommer det tydligt att de finns en problematik med svenskt kött utifrån fyra aspekter; hållbarhet, kvalitet, tillgång och pris.

Hållbarhet

I Brundtlandsrapporten (1988) grundar sig hållbarhet i tre olika perspektiv; det ekologiska, det ekonomiska och det sociala perspektivet. Det framkom tydligt att de olika aktörerna värdesätter de olika perspektiven utifrån var i distributionskedjan de är verksamma.

Enligt FAO (2006) står köttproduktionen för hela 18 procent av de totala växthusgasutsläppen i världen. Sedan 1990 till 2012 har den totala svenska köttkonsumtionen ökat med 40 procent (Jordbruksverket, 2013). Livsmedelsverket (2012) påvisar att nötkött står för en betydande del av utsläppen. Respondent E förklarar för oss att hon för tio år sedan inte såg någon debatt alls om växthusgaser och nötköttets negativa inverkan, men säger att vi idag börjar bli allt mer medvetna om hur mycket nötköttet faktiskt påverkar. Även respondent C ser en ökad medvetenhet bland sina kunder. Han förklarar att trots att många kunder är väldigt prisorienterade, så börjar efterfrågan på närproducerat och ekologiskt nötkött att öka. Vad som är problematiskt med närproducerat och ekologiskt nötkött, enligt respondent C, är priset. Alltså sätter det ekonomiska perspektivet stopp för det ekologiska perspektivet. Inställningen till det ekologiska nötköttet måste ändras vilket påverkas av det sociala perspektivet. Respondent E anser att kunskapsnivån måste höjas bland inköparna, då det är de som påverkar vad vi konsumenter köper. Bergström (2007) understryker detta då hon skriver att

inköparna påverkar de livsmedelsval konsumenterna gör. Eftersom inköparna styrs av efterfrågan från kunderna, alltså det ekonomiska perspektivet, och kunderna styrs av inköparna blir det en ond cirkel där det ekonomiska perspektivet måste brytas av det ekologiska och sociala perspektivet.

Det märks tydligt att respondent A lägger stor vikt vid det ekologiska perspektivet, då han ingående förklarar den ekologiska uppfödningssättet som baserar sig på att nötkreaturen utfodras på gräs och örter. Under intervjun framkommer det även att respondent A är mycket väl medveten om vilken miljöpåverkan nötkreatur har. Föder man upp djuren med den konventionella metoden utfodras de även med spannmål. Fördelen med spannmål är att djuren blir slaktmogna mycket snabbare. Eftersom kor släpper ut metangas påverkar deras livslängd miljön (Miljöportalen, 2007). Trots att nötkreatur släpper ifrån sig en betydande del metangas så påpekar respondent A att nötkreaturen håller vår mark bördig, vilket i sin tur ger en perfekt odlingsmark. Genom att föda upp nötkreatur på ekologiskt vis tar det cirka 26 månader för djuret att bli slaktkött, medan de på en konventionell metod tar djuret cirka 14 till 18 månader för djuret att bli slaktkött, säger respondent A. Väldigt förenklat förklarar respondenten att släppa ifrån sig nästan dubbelt så mycket metangas. Ur denna aspekt är en konventionell uppfödningssättet att förespråka, men respondent A antyder att det finns flera aspekter man måste ta hänsyn till. Enligt honom är inte det konventionella lantbruket hållbart, då djuren blir utfodrade med en onaturlig föda samt att marken är besprutad och konstgödsel används. Ur denna aspekt påverkas det ekologiska perspektivet av det ekonomiska, då det är betydligt dyrare att föda upp nötkreaturen med den ekologiska metoden. Uppfödningssättet påverkas av alla tre perspektiv. Det ekonomiska perspektivet avgör vilken typ av uppfödningssättet bönderna väljer med en avvägning mot det ekologiska perspektivet. Samtidigt påverkar det sociala perspektivet då konsumenten kan föredra att välja svenskt nötkött för att gynna de svenska bönderna. Även Lantbrukarnas riksförbund (2013) påpekar detta då de beskriver att välja svenskt nötkött även innebär att man gynnar de svenska bönderna. Livsmedelsverket (2013) beskriver att betande djur håller det svenska landskapet öppet och gynnar den biologiska mångfalden, vilket även respondent E påpekar.

Tillgången till betesmark är något som verkligen talar för en svensk nötköttsproduktion om man jämför med många andra länder. I främst Sydamerika och Sydeuropa är det svårt att hitta bra betesmarker vilket gör att man tvingas skövla skog som i sin tur resulterar i ökade koldioxidutsläpp (Lantbrukarnas Riksförbund, 2013). Respondent A hävdar att nötkreatur hjälper till att binda tillbaka kolet till marken om korrekt betesmetod används.

Pris

Enligt respondent B har all form av tillverkning en tendens att flytta till den plats tillverkningsplatsen är som billigast, samma gäller för nötköttsproduktionen. En avvägning måste då göras gentemot det sociala perspektivet då en social hållbar utveckling inte följs lika bra i vissa andra länder (Bergström och Post, 2007). Ett exempel är fisket utanför Sydostasien. Vidare spelar det ekonomiska perspektivet roll då det i Sverige är väldigt dyrt att föda upp nötkreatur, säger respondent B. Uppfödarna går då inte runt på deras inkomst, vilket är

oroande ur ett socialt hållbart perspektiv. Trots att respondent A driver en stor gård med cirka 700 nötkreatur känner han tydligt av importen. Respondent B beskriver att det endast är de stora gårdarna som överlever då de mindre aktörerna inte har någon ekonomisk trygghet. Detta går emot det ekonomiska perspektivet där fokus ligger på att bidra med hållbarhet och en stabil grund (Regeringen, 2004). En liten ljusglimt, enligt respondent B, är att han börjar se allt fler mindre aktörer på marknaden. Respondent B anser ändå att för att ge mindre aktörer en chans måste det finnas en bättre ekonomisk trygghet.

Respondent D understryker att det är priset som styr konsumenterna. Både respondent D och respondent C jobbar mer direkt till konsumenterna än vad producenten gör vilket tydligt märks på deras uppfattning om pris. Respondent C beskriver det som att de som grossist tillgodoser vad kunden efterfrågar. Med det menar han att det inte är lönsamt att ta in produkter som inte säljer. Även respondent D understryker detta då han säger att butiken styrs av efterfrågan. Han säger att efterfrågan på svenskt och ekologiskt nötkött ökar. Enligt respondent E är det köptillfället som styr konsumenten. Beroende på hur dagligvaruhandeln väljer att ställa ut sina produkter samt vilka produkter de är extra pris på avgör vad vi som konsument köper. Respondent D understryker att det är köptillfället som avgör vad vi köper då ha berättar att de fåtal gånger som de säljer utländskt kött är när det är på kampanj.

Tillgång

Än så länge har vi kommit fram till att den ökade importen beror på prispressen, eller som respondent B formulerar det – ”Allas vår jakt på billiga livsmedel gör att man väljer bort svenskt till förmån för importerat”. Importen beror även på att nötköttskonsumtionen ökat vilket gör att den svenska nötköttsproduktionen inte räcker till, vilket leder till att vi måste importera in mer nötkött. Han säger också att jakten på den billiga maten har industrialiserat jordbruket. Detta kan man i relation till det ekonomiska perspektivet som inte bara handlar om ekonomi utan även om konsumtion och god tillväxt (Länsstyrelsen, 2004).

Förutom prispressen finns det flera aspekter att ta hänsyn till för att kunna förklara den ökade importen. Ett av de största problemen för respondent B är att få in tillräckligt med djur till slakteriet. Han säger att de idag finns brist på djur i Sverige. Respondent C hävdar att den största anledningen till den ökade importen beror på att den svenska nötköttsproduktionen inte kan täcka efterfrågan. Som nämnt tidigare anser respondent B att de enbart är de stora aktörerna på marknaden som överlever, då de mindre aktörerna inte kan gå runt på deras inkomst. Ur ett socialt perspektiv anser vi att detta är problematiskt.

Respondenterna anser att en hållbar nötköttskonsumtion grundar sig på en ökad andel närproducerat nötkött. Bristen på djur i Sverige gör det svårt att öka andelen närproducerat nötkött. Respondent C säger att den svenska nötköttsproduktionen idag endast täcker 30 procent av vårt behov. Den volym som grossisterna behöver kan inte de mindre aktörerna leverera vilket bidrar till att respondent C tvingas jobba med de större slakterierna som kan garantera den nötköttsvolym som behövs.

En annan faktor till bristen på djur hänger ihop med mjölkkonsumtionen (Jordbruksverket, 2013). Antalet mjölkkor i Sverige minskar på grund av att vi dricker allt mindre mjölk samtidigt som vi får en högre avkastning per ko. De minskade antalet mjölkkor bidrar till ett minskat antal kalvar och ett mindre antal djur till nötköttsproduktionen. Respondent C förklarar att det i Sverige finns en tradition att slakta mjölkkor. Anledningen att Sverige har en tradition att slakta mjölkkor beror på att vi aldrig haft djur för den kommersiella sidan, alltså köttproduktion, säger respondent C.

Kvalité

Respondent C tar även upp en annan aspekt; kvalitén. Kvalité är dock svårdefinierad då kvalité kan vara en individuell uppfattning, då KSLA (2008) beskriver kvalité som en produkts förmåga att tillfredsställa en konsuments förväntningar. Enligt Magnusson och Biel (2005) skiljer man på sensoriska och icke-sensoriska kvaliteter. Den sensoriska kvalitén är riktad till vår uppfattning av lukt och smak medan den icke-sensoriska kvalitén är riktad till hälso- och miljöaspekterna (Magnusson & Biel, 2005). Väljer konsumenten den icke-sensoriska kvalitén tyder det på att det ekologiska perspektivet värdesätts. Detta styrks av KSLA (2008) som beskriver att det finns en kvalité utifrån produktens miljöpåverkan. Respondent C säger att det svenska nötköttet inte håller samma kvalité som speciellt sydamerikanskt nötkött gör. Detta går då att knyta an till den icke-sensoriska kvalitén. Han beskriver att de är få reklamationer på sydamerikanskt nötkött vilket gör att detta kött är populärt bland restauranger. Främsta anledningen till att svenskt nötkött har en sämre kvalité beror på att vi slaktar mycket mjölkkor och inte föder upp tillräckligt med köttraskor. Enligt respondent C har mjölkkor en annorlunda muskelsammansättning vilket ger sämre kött. Att det skulle vara den svenska nötköttets kvalité som konkurrerar ut det svenska nötköttet hävdar respondent A är fel. Enligt honom blir kvalitén på nötköttet sämre då djuren blir uppfödda på soja och spannmål, vilket inte stämmer i hans fall då hans djur fodras med gräs och örter. Enligt respondent A är det priset som konkurrerar ut det svenska nötköttet. Han beskriver att äta Brasilianskt nötkött är detsamma som att sticka ut tungan när det regnar. Nötköttet därifrån har alltså enligt honom med andra ord ingen smak.

Import

Ovan diskuteras enbart det svenska nötköttet, men en betydande del av den svenska nötköttskonsumtionen består av importerat nötkött. Enligt svenskt kött (2013) är 53 procent av det nötkött som säljs till konsumenterna importerat. Detta ser respondent E som problematiskt, då den ökade konsumtionen är baserad på importerat nötkött. Resultatet blir då att de ökade utsläppen som det importerade nötköttet släpper ifrån sig inte syns på den svenska statistiken, trots att det är svenskarna som konsumerar köttet, säger respondent E. Enligt Hornborg (2006) har globaliseringen bidragit till en miljöbelastningsförskjutning. I artikeln förklarar han att ett land kan ”spara” på sin miljö genom att flytta produktionen till andra länder (Hornborg, 2006). Trots att miljöpåverkan förflyttas till ett annat land innebär de inte att den försvinner, vilket är något som respondent E understryker. Förklarat ur ett

ekologiskt perspektiv kan man säga att Sverige är ett framträdande land, då våra utsläpp har minskat. Men utifrån vad Hornborg (2006) säger så ”sparar” Sverige på sin miljö genom att flytta produktionen till bland annat Sydamerika. Bergström (2007) skriver att den globaliserade livsmedelskedjan gör de svårare för konsument att spåra var miljöpåverkan sker. Detta understryker respondent E då hon säger att klimat hotet ligger hos producenten.

Endast 56 procent av vår nötköttskonsumtion består av svenskt nötkött (Jordbruksverket, 2013). Det är alltså importen som står för vår ökade konsumtion, säger respondent E. Både respondent A och respondent C diskuterar vilka möjligheter som finns för att öka den svenskt nötköttsproduktionen så att den kan tillgodose konsumtionen. Enligt respondent E bör man istället fokusera på om det är rimligt att vi konsumerar den mängd nötkött som vi gör. Istället bör diskussionen handla om det är rimligt att vi äter 26,3 kilo nötkött per år. Hon beskriver att drygt tio år tillbaka i tiden konsumerade vi cirka 16 kilo nötkött per år och då var den betydande delen nötkött svenskt. Skulle vi gå tillbaka till vad vi konsumerade för drygt tio år sedan, skulle den svenska nötköttsproduktionen räcka till, säger respondent E. Att gå tillbaka till en minskad konsumtion är inte så enkelt då det innebär att man måste ändra på människors beteende. För att förändra människors beteende måste problemet ses ur det sociala perspektivet. Respondent E tror att det är forskning liknande hennes som bidrar till en ökad medvetenhet. Eftersom de olika aktörerna styrs av olika perspektiv beroende på var i kedjan de är verksamma, märker vi hur respondent C och respondent D styrs av det ekonomiska perspektivet, vilket kritiseras av respondent E som tycker att de sociala och ekologiska perspektiven ska väga tyngre. Vår uppfattning är att hon glömmer bort att det är vinstdrivande företag de bedriver, vilket automatiskt gör att det ekonomiska perspektivet väger tyngst.

Matsystemet

Enligt Bergström och Post (2007) finns det flera sätt att se på det svenska matsystemet. Det går att se på det som en kedja, alltså som en linje där livsmedlet kommer från jordbruket till konsumentens matbord. De berättar dock att det inte är självklart att detta system är helt linjärt utan att det kan se ut på olika sätt. Systemen påverkas av både information och kommunikation parterna emellan. Enligt Bergström och Post (2007) så är det viktigt att se individen som en del i kedjan, då det individuella handlandet har stor inverkan på vad som händer. Enligt Edholm (2013) så fungerar individerna som byggstenar som bildar vad Bertalanffy (2006) kallar för en helhet. Detta påvisar det sociala perspektivet, där individens välmående är i fokus (Länsstyrelsen, 2013). I detta system finns det många olika aktörer som påverkar vad som händer och Bergström (2007) hänvisar till denna kedja som oerhört komplex både på grund av vilka typer av organisationer som är inblandade och antalet aktörer som är med och påverkar. Detta är ett påstående som styrks av respondent A som hänvisar till en komplex livsmedelskedja utan säkerhet. Att konsumenten inte har någon insyn i vad som händer i kedjan är tydligt från flera håll. Bergström (2007) styrker detta och säger att konsekvensen blir att relationen mellan konsument och producent blir svagare. Inom livsmedelskedjan finns det både uppfödare, odlare, producenter, grossister, inköpare, uppdragsgivare, matgäster och personal. Det har under studiens gång visat sig att alla aktörer styrs av olika perspektiv, beroende på var de är verksamma i kedjan. Respondent C nämner

exempelvis att det är det ekonomiska perspektivet som är viktigast för dem, samtidigt som respondent A säger att det viktigaste perspektivet för dem är det ekologiska men med det ekonomiska tätt efterföljande. En uppfattning vi får är att det sociala perspektivet lätt glöms bort i en kedja som styrs av ekonomin.

Respondent A säger att hela distributionskedjan är skör som ett korthus. Om ett kort faller så är det inte säkert att livsmedelsbutikerna får någon mat alls. Säkerheten bakom kedjan är alltså enligt respondent A inte alls hög.

Respondent A säger att ett av deras dagliga arbeten, utöver jordbruksarbetet, är att arbeta med att knyta ihop producent och konsument och att förkorta den livsmedelskedja som Bergström och Post (2007) beskriver. Smith (2007) nämner att en lokal livsmedelskedja som kan vara med och gynna den hållbara utvecklingen på flera sätt, både ekologiskt och socialt, genom att gynna den lokala odlingen och skapa fler arbetstillfällen. Detta är något som respondent A ser i framtiden, mer närproducerade livsmedel. När respondent A skall berätta om sin egen distributionskedja från uppfödning till konsument så blir uppfattningen om att denna kedja i sig är lång. Alltså inte så närproducerat som det önskas. Risker med att hoppa över aktörer i kedjan för att förkorta den är enligt respondent A att produkten inte kommer ut till konsument på samma sätt och att de inte kommer att synas på marknaden på samma sätt. Detta påvisar att det ekonomiska perspektivet är viktigt för respondent A. Både konsumenter och producenter vill ha en direkt kontakt för att kunna garantera nötköttets ursprung. Detta anser respondent E blir svårt om kedjan är allt för lång. Vidare säger respondent E att problemen ligger i mitten av kedjan, alltså hos grossister. Respondent D är av åsikten att de helst inte vill ha större kontakt med producenterna. Deras motivation till detta är det administrativa och ekonomiska merarbetet som detta bidrar till, vilket innebär att det för respondent D väger tyngre med ett ekonomiskt perspektiv än ett socialt. Enligt Bertalanffy (2006) så är en viktig aspekt inom systemteorin att använda sig av feedback. Kommunikation är en del av systemteorin. Tanken med kedjan är att den skall fungera som ett organ och arbeta tillsammans mot ett gemensamt mål, uppfattningen under intervjuerna är dock att ett flertal av respondenterna anser att länkarna i kedjan ofta motarbetar varandra. Respondent A säger att det uppfattas finnas en motvilja i branschen, ingen vill gynna de andra i kedjan. Ändå är uppfattningen att de stundtals är beroende av varandra, som exempelvis uppfödarens behov av att grossisten marknadsför deras kött ut mot kund.

Vidare är det viktigt att förstå att alla i systemet är olika och värdesätter olika perspektiv. Det blir mer naturligt för grossister och detaljhandeln att drivas av ett ekonomiskt perspektiv då de drivs av ett vinstintresse. Respondent C hänvisar till att de inte driver en social verksamhet. Samtidigt är vår uppfattning att det blir mer naturligt för uppfödarna att drivas av ett ekologiskt perspektiv. Enligt Bergström (2007) så är inte den ekologiska aspekten något som värdesätts bland inköpare vilket vi tror kan vara intressant att arbeta med. Respondent E säger att kunskapen om ekologiskt måste höjas hos inköparna då det är hos primärproducenterna som det största hotet ligger, inte transporterna

Respondent E säger även att i sin roll som forskare så finns det möjlighet att påverka distributionskedjan, genom att bidra med ökad kunskap och ny forskning.

Den optimala lösningen

Flera rapporter bevisar att köttproduktionen är en bidragande faktor till de ökade växthusgaserna. FAO (2006) skriver att köttproduktionen står för hela 18 procent av världens totala växthusgaser. Samtidigt visar rapporter från Jordbruksverket (2013) att vi i Sverige äter mer nötkött än vad vi någonsin tidigare gjort. Ekvationen går inte ihop.

Respondent C anser att stora aktörer bör främja en hållbar utveckling genom att dra sitt strå till stacken. Vidare förklarar respondent C att dra sitt strå till stacken innebär att informera sina kunder om vilka alternativ det finns till kött. Att använda vad som finns i ens närområde är något som en gård i Halmstad tagit till vara på i och med deras nya koncept Härproducerat. En hållbar utveckling handlar för respondent C om att ta till vara på vad vi har i vårt närområde, vilket är precis vad denna härproducerande gård gör. Att ta tillvara på vad som finns i vårt närområde är något som även respondent A förespråkar. Detta styrks även av det sociala perspektivet genom att man satsar mer på ekologiskt och närproducerat, vilket kommer att gynna de lokala bönderna. Han beskriver hur det var förr i världen, då flera lokala butiker fanns där lokal odlade varor såldes. I framtiden tror han att det kommer finnas en mer lokal livsmedelsproduktion, då han ser att det inte är hållbart att fortsätta importera som vi gör idag. Han drar det till och med så långt då han säger att hälften av det vi konsumerar bör komma från egna odlingar. Respondent B är också en förespråkare för att öka andelen lokalproducerat. Han anser att det bör ske en förändring i framtiden som förhindrar att mer produktion förflyttas utomlands.

Alla respondenter är eniga om att vi måste minska på vår köttkonsumtion. Respondent E är den starkaste förespråkaren för detta, då hon anser att nötköttsproduktionen i Sverige inte bör öka utan att konsumtionen bör minska. Då hade den svenska nötköttsproduktionen räckt till, vilket hade minskat importen.

Respondent C beskriver svårigheterna med att jobba tillsammans med mindre aktörer då de inte kan garantera den volym nötkött som behövs. Han beskriver även vilka problem det finns med att jobba tillsammans med större slakterier som de gör idag. Trots att de får in korrekt volym nötkött, så kan inte slakteriet märka var nötköttet kommer ifrån. Detta är enligt respondent C ett problem då det är ett mervärde för honom att kunna sälja nötkött med gårdsbenämning. Respondent E lägger vikt i vad respondent C säger då hon beskriver att när distributionskedjan blir för lång är det svårt att garantera nötköttets ursprung samt djurvälståndet. Respondent E anser att man bör införa olika typer av märkningar som garanterar både ursprung och djurvälstånd. Den mest kända märkningen i Sverige idag är KRAV som arbetar med ekologiska produkter. Respondent E anser att det finns för få märkningar och att flera märkningar liknande KRAV hade gett konsumenten en större trygghet när de handlar.

Slutsats

Under arbetets gång har vi kommit fram till att den ökade importen grundar sig i problematiken med svensk nötköttsproduktion. Vi lever i ett samhälle där jakten på den billiga maten driver oss till att välja bort det svenska nötköttet i utbyte mot det billigare importerade nötköttet. Vidare finns det en brist på nötkreatur i Sverige som sällan uppmärksammas. Vår konsumtion av nötköttet är alltså så stor att vår egen produktion inte kan täcka vårt dagliga behov. Ett stort problem med nötköttsproduktion i Sverige är att bönderna inte går runt på deras inkomst, med andra ord överlever bara de stora gårdarna som därmed bidrar till en storskalighet, detta är inte socialt hållbart. En önskan från våra respondenter är att det ska finnas en ekonomisk trygghet för de mindre aktörerna, vilket förhoppningsvis hade resulterat ett lokalsamhälle där vi använder oss av vad som finns i vår närhet. Denna önskan grundar sig i att frångå det ekonomiska perspektivet för att få en större inblick i det ekologiska. Detta hade då gjort att vi importerat mindre nötkött och minskat transporter av råvaror inom landet.

En annan intressant fråga är om det är rimligt att vi konsumerar den mängd nötkött som vi gör idag. Ser man tio år tillbaka i tiden låg nötköttskonsumtionen på cirka 16 kilo per person och år, var av största delen bestod av svenskt nötkött. Många respondenter förespråkar att vi går tillbaka till denna livsstil, vilket hade inneburit att den inhemska produktionen antagligen hade räckt till. En respondent sträckte sig så långt att han tyckte vi skulle odla hälften av våra livsmedel själva. De kan diskuteras om detta är realistiskt. Dock tror vi att framtiden ligger i gårdar som tar tillvara på det som finns i närområdet. Dock måste det ekonomiska perspektivet vägas in, då det inte är ekonomiskt hållbart för alla att köpa närproducerat kött. Det skall vara en produktion som följer alla tre perspektiven.

I början av studien ställde vi oss frågan om varför konsumtionen kunde vara så hög samtidigt som den svenska nötköttsproduktionen minskade. Vi kom fram till att problematiken med svenskt nötkött grundades i fyra aspekter; pris, tillgång, hållbarhet och kvalitet, som ger marknadsandelar till det importerade nötköttet.

Dagens distributionskedja är långt ifrån vad våra respondenter önskar att den skall vara. Med många mellanhänder finns risken för att mycket information kan falla mellan stolarna och kontrollen över livsmedlen då minskar. Vidare visar det sig i resultatet att kommunikationen mellan aktörerna stundtals kan vara är bristfällig. En önskan om närmre samarbete mellan producent och konsument framkom tydligt, samtidigt som detaljhandeln vill toppstyra allt mer.

Kartläggningen vi gjort över distributionskedjan är mycket förenklad och det finns stort utrymme för vidare forskning. Ett intressant område som vi gärna fortsatt med är att fokusera mer på konsumenten. Frågor som dykt upp under arbetes gång är varför vår nötköttskonsumtion ökat så drastiskt. Hade tiden funnits till hade det varit intressant att genomföra en fokusgrupp med konsumenter för att besvara denna fråga.

Referenser

- Bergström, K. (2007). *Professional food purchasers' conceptions of environmental issues*. Lic.-avh. (sammanfattning) Göteborg : Univ., 2007. Göteborg
- Bergström, K., & Post, A. (2007). Hållbar utveckling i matsystemet. I M. Pipping
- Ekström, H. Åberg, K. Bergström & H. Prell (Red.), *Hushållsvetenskap & Co* (s. 65-74). Göteborg: Institutionen för mat, hälsa och miljö, Göteborgs universitet.
- Bertalanffy L.V. (2006). *General Systems Theory*. New York: George Braziller.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber
- COWI. (2010). *Grön ekonomi*. Hämtad 2013-04-22
<http://www.cowi.se/marknad/miljo/Sidor/GronEkonomi.aspx>
- Europeiska Kommissionen. (2011). *Sverige i EU*. Hämtad 2013-04-25 från
http://ec.europa.eu/sverige/eu_facts/sweden_in_eu/index_sv.htm
- Eva-Lena Edholm. (2013). *Systemteori*. Hämtad 2013-04-27 från
<http://www.evalenaedholm.se/Uncategorized/Systemteori.html>
- FAO. (2006). *Livestock's long shadow*. Rom: Chief, Electronic Publishing Policy and Support Branch. <ftp://ftp.fao.org/docrep/fao/010/a0701e/a0701e.pdf>
- Göteborg. (2013). *Miljöförvaltningen*. Hämtad 2013-05-16 från
http://goteborg.se/wps/portal/enheter/fackforvaltning/miljoforvaltningen!/ut/p/b1/hZFJsqJAAETP4gEMqoCS7xKwmEFLBik2BCKDoIKATKdv_6pXHZ27zMjNy2QihkIEAGKBIAhMyESvZLwXyXBvXsnj10e7mEUmkViDA0eFHADrKWJw8iwJ2ZC5MKFHeQH3dnH4pvUaibS_EVSW7PRT6vOoa6osonwuQzPMc6Xe2_Rllm33NkF6M9OfdRv2pXsxn5eprFbPo1pBBr_64KfCHQQ82mFVNnymVtKSppd4XuBBM2GkHAFkCwtZ1lrkkiF7Di_voJzJ1V17E9XVg_3HLub7oDYGb537yjlw4PUYDDQ3QToeV_9UrNodOqMg8UPyftPNF5Z-YcE_JIL_bUG_BeFvQdU8CFhO31uqoQMW8YzHhICP3Wpp9bVez5VAgiORMVhksi0MnNWfbbwPS5N1--hvfqT7U-LI2QA2nsYKASLv-xas2EMJioezfX7UeClrYR7vTjoYdlz7vlK68_Jf8BpRx5ndyLS2xwGILfLwF5jDj7tMXslXS2JH0E4NRRVtK8n-aRwomQpJG9c_IxLgsMlbaM1s9MSdcY91ntIt46Vpa-EHSWxhH0VGk2L8cLjzhrqbu87JO3f6dFvinF7GVM1uMcrPtIfwXWSYZBvJ_KZg3B5dO1ys1i60_NSim_OPk83jKM1z4x5Rt2yTbbXSdxs_gCPFTHU/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQS Eh/
- Hornborg, A. (2005). Footprints in the cotton fields: The Industrial Revolution as time-space appropriation and environmental load displacement. *Ecological economics* 59 (1), 74-81.

doi:10.1016

Johansson, U. (2007). *Näring och hälsa*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Jordbruksverket. (2012). *Hållbar samhällsutveckling – vad innebär det?* Jönköping: Jordbruksverket.

Jordbruksverket. (2013). *Hållbar köttkonsumtion. Vad är det? Hur når vi dit?* Jönköping: Jordbruksverket.

Jordbruksverket. (2013). *Köttkonsumtion i siffror, utveckling och orsaker*. Jönköping: Jordbruksverket.

Jordbruksverket. (2013). *Slakt vid slakteri*. Hämtad 2013-05-08, från <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/slaktochannanavlivning/slaktvidslakteri.4.37cbf7b711fa9dda7a18000200.html>

Justitiedepartementet (2004). *Hållbara laster: Konsumtion för en ljusare framtid* (SOU 2004:119). Hämtad 2013-04-26 från <http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/54/70/87cb8a2e.pdf>

Konsumentverket. (2010). *Etisk och rättvis handel*. Hämtad 2013-04-10 från <http://www.konsumentverket.se/vara-omraden/hallbar-konsumtion/etiska-varor1/verktyg-for-etisk-konsumtion/>

KRAV. (2013). *Märkningen*. Hämtad 2013-05-08, från <http://www.krav.se/krav-markningen>

KRAV. (2013). *Regler*. Hämtad 2013-05-08, från <http://www.krav.se/kravs-regler>

Kungliga skogs- och lantbruksakademin. (2005). *Matens kvalitet*. Halmstad: Halmstad tryckeri.

Lantbrukarnas riksförbund. (2013). *Svenskt nötkött och klimat*. Hämtad 2013-04-03, från <http://www.lrf.se/Miljo/Klimat/Fakta-om-jordbruk-och-klimat/Kott-och-klimat/Svenskt-notkott-och-klimat/>

Livsmedelsverket. (2005). *Svenska näringsrekommendationerna 2005*. Hämtad 2013-05-15 från http://www.slv.se/upload/dokument/mat/rad_rek/SNR2005.pdf

Livsmedelsverket. (2012). *Fett*. Hämtad 2013-04-09, från <http://www.slv.se/sv/grupp1/Mat-och-naring/Vad-innehaller-maten/Fett/>

Livsmedelsverket. (2012). *Kött- -nöt, lamm, gris och kyckling*. Hämtad 2013-04-22 från <http://www.slv.se/sv/grupp1/Mat-och-miljo/Miljosmarta-matval/Kott--not-lamm-gris-och-kyckling/>

Livsmedelsverket. (2013). *Bilder på 5 kostråd*. Hämtad 2013-05-15 från <http://www.slv.se/sv/grupp1/Mat-och-naring/kostrad/Bilder-pa-5-kostrad/>

Livsmedelsverket. (2013). *Ursprungsmärkning*. Hämtad 2013-04-22 från <http://www.slv.se/sv/grupp1/Markning-av-mat/Ursprungsmarkning/>

Länsstyrelsen. (2013). *Socialt hållbar utveckling*. Hämtad 2013-04-10 från <http://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/broschyrer-foldrar/sochallbarutv.pdf>

Magnusson, M. & Biel, A. (2005). *Konsumentens val av miljövänliga livsmedel*. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet.

Miljömärkning. (2013). *Mat*. Hämtad 2013-04-20 från <http://miljomarkningar.se/miljomarkning/mat/>

Miljöportalen. (2007). *Växthuseffekter och växthusgaser var är de egentligen*. Hämtad 2013-04-22 från <http://www.miljoportalen.se/luft/vaexthusgaser/vaexthuseffekt-och-vaexthusgaser-vad-aer-det-egentligen>

Nationalencyklopedin. (2013) *Systemteori*. Hämtad 2013-04-27 från <http://www.ne.se/lang/systemteori>

Nationalencyklopedin. (2013). *Dagligvaruhandel*. Hämtad 2013-04-05 från <http://www.ne.se/sok?q=Dagligvaruhandel&type=ENC>

Nationalencyklopedin. (2013). *Detaljhandel*. Hämtad 2013-04-05 från http://www.ne.se/lang/detaljhandel?i_h_word=Dagligvaruhandel

Nationalencyklopedin. (2013). *Ekologi*. Hämtad 2013-03-27, från <http://www.ne.se/lang/ekologi>.

Nationalencyklopedin. (2013). *Grosshandlare*. Hämtad 2013-04-05 från <http://www.ne.se/lang/grosshandel>

Nationalencyklopedin. (2013). *Grossist*. Hämtad 2013-04-05 från <http://www.ne.se/sok?q=grossist&type=ENC>

Nationalencyklopedin. (2013). *Idisslare*. Hämtad 2013-03-22, från <http://www.ne.se/idisslare>

Nationalencyklopedin. (2013). *Producent*. Hämtad 2013-04-05 från <http://www.ne.se/sok?q=producent&type=ENC>

Nationalencyklopedin. (2013). *Riokonferensen*. Hämtad 2013-04-05 från <http://www.ne.se/lang/riokonferensen>

Nationalencyklopedin. (2013). *Slaktare*. Hämtad 2013-04-05 från <http://www.ne.se/sok?q=slaktare&type=ENC>

Naturvårdsverket. (2007). *Import av kött – export av miljöpåverkan*. Stockholm: Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket. (2012). *Utsläpp av växthusgaser*. Hämtad 2013-05-03 från <http://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Klimatet-forandras/utslapp-av-vaxthusgaser/>

Naturvårdsverket. (2013). *Klimatkonventionen och Kyotoprotokollet*. Hämtad 2013-04-22 från http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/EU-och-internationellt/Internationellt_miljoarbete/miljokonventioner/Klimatkonventionen/Klimatkonventionen-och-Kyotoprotokollet/

Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (3., [uppdaterade] uppl.) Lund: Studentlitteratur

Regeringen. (2012). *Historik och bakgrund*. Hämtad 2013-04-10, från <http://www.regeringen.se/sb/d/15420/a/184920>

Regeringen. (2012). *Hållbar utveckling*. Hämtad 2013-04-22 från <http://www.regeringen.se/sb/d/1591>

Regeringen. (2012). *Rio+20 FN:s konferens om hållbar utveckling*. Hämtad 2013-04-10 från <http://www.regeringen.se/sb/d/3807/a/67263>

Regeringen. (2013). *Klimat*. Hämtad 2013-04-22, från <http://www.regeringen.se/sb/d/3188>

Short Food Supply Chain. (2013, 21 April). *I Wikipedia*. Hämtad 2013-04-26 från http://en.wikipedia.org/wiki/Short_food_supply_chains

Smith, B.G., (2007). Developing sustainable food supply chains. *Philosophical Transactions of the Royal Society*, 363, 849-861. doi:10.1098/rstb.2007.2187

Supply Chain. (2013, 25 April). *I Wikipedia*. Hämtad 2013-04-26 från http://en.wikipedia.org/wiki/Supply_chain

Svenskt kött. (2013). *Köttmarknadsutveckling 2007*. Hämtad 2013-04-23 från <http://www.svensktkott.se/om-kott/statistik/produktion-import-export/kottmarknadsutveckling-2007/>

Svenskt kött. (2013). *Köttmarknadsutveckling 2012*. Hämtad 2013-04-23 från <http://www.svensktkott.se/om-kott/statistik/produktion-import-export/kottmarknadsutveckling-2012/>

Svenskt näringsliv. (2013). *CSR – ansvarsfullt företagande*. Hämtad 2013-04-10 från http://www.svensktnaringsliv.se/fragor/csr/csr-ansvarsfullt-foretagande_12246.html

Sveriges Lantbruksuniversitet. (2012) *Framtidens nötköttsproduktion*. Hämtad 2013-04-11 från <http://www.slu.se/Documents/externwebben/centrumbildningar-projekt/framtidens-lantbruk/R%C3%A5dslag%20n%C3%B6tk%C3%B6tt%202012.pdf>

Tullverket. (2013). *Import*. Hämtad 2013-04-22 från <http://www.tullverket.se/innehallao/i/import/import.4.4ab1598c11632f3ba9280004585.html>

Wapnö. (2013). *Föreningen Härproducerat*. Hämtad 2013-05-08, från <http://www.wapno.se/om-wapnoe/foeringen-haerproducerat/>

Wapnö. (2013). *Miljö*. Hämtad 2013-05-08, från <http://www.wapno.se/om-wapnoe/miljoe/>

World Commission on Environment and Development (1988). *Vår gemensamma framtid: [rapport från] Världskommissionen för miljö och utveckling under ordförandeskap av Gro Harlem Brundtland*. Stockholm: Prisma.

Bilaga – Intervjuunderlag

Uppfödare

Hur ser du på importen av nötkött?
Hur påverkas du av den ökade importen?
Vad är din roll i distributionskedjan?
Hur stor kontakt har du med inköpare/grossister?
Hur ser du på hållbar utveckling?
Hur påverkar en minskad produktion det svenska landskapet?
Hur ser den svenska köttkonsumtionen ut om 50 år tror du?

Slaktare

Kan du beskriva din roll som inköpare på slakteriet?
Kan du beskriva din roll i nötköttets distributionskedja? (Konsument – producent)
Kan du beskriva hur du väljer det nötkött som ni köper in?
Vilka krav ställer ni på era leverantörer?
Handlar ni enbart med svenskt nötkött?
Varför tror du att den svenska nötköttsproduktionen minskar medan importen av nötkött ökar?
Hur ser en hållbar köttkonsumtion ut för dig?
Hur ser den svenska köttkonsumtionen ut om 50 år tror du?

Inköpare/grossist

Vilka krav ställer ni när ni köper in nötkött? (transport?)
Vad är viktigast för köparen? Pris/ursprung? Hur påverkar det er?
Hur ser ni på hållbar utveckling?
Vilka mellanhänder finns mellan slaktaren och er?
Arbetar ni mycket direkt med producenten? Fördelar/nackdelar
Hur ser den svenska köttkonsumtionen ut om 50 år tror du?

Detaljhandel

Skulle du kunna beskriva Er roll i distributionskedjan?
Skulle du kunna beskriva hur kundens efterfrågan ser ut? Vilka trender finns?
Vad är en hållbar nötköttskonsumtion för dig?
Hur ser nötköttskonsumtionen ut om 50 år, tror du?
Skulle du kunna beskriva hur er kontakt med producenter ser ut?
Hur tänker ni vid val av det kött ni skall sälja, pris/kvalitet/ursprung?
Hur ser försäljningen av svenskt kontra importerat kött ut?

Forskare

Hur ser du på nötköttets distributionskedja?

Hur tror du att du påverkar distributionskedjan?

Varför tror du att importen ökat?

Hur ser du på en hållbar nötköttskonsumtion?

Hur tror du att konsumtionen kommer att se ut om 50 år?